

Bryssel, 13. kesäkuuta 2025
(OR. en)

10274/25

Toimielinten välinen asia:
2025/0163 (NLE)

AELE 52
CH 18
MI 395
ESPACE 47

SAATE

Lähtettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	13. kesäkuuta 2025
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2025) 308 final
Asia:	Ehdotus NEUVOSTON PÄÄTÖS laajan sopimuspaketin allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta kahdenvälisten suhteiden lujittamiseksi, syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa sekä Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä tehtävän sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 308 final.

Liite: COM(2025) 308 final

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 13.6.2025
COM(2025) 308 final

2025/0163 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

laajan sopimuspaketin allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta kahdenvälisen suhteiden lujittamiseksi, syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa sekä Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä tehtävän sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

• Ehdotuksen perustelut ja tavoitteet

Euroopan unioni ja Sveitsin valaliitto, jäljempänä 'Sveitsi', ovat taloudellisesti, historiallisesti, kulttuurisesti, sosiaalisesti ja poliittisesti tiiviisti sidoksissa toisiinsa. Unioni on Sveitsin suurin ja Sveitsi unionin neljänneksi suurin kauppakumppani. Sveitsissä asuu yli 1,5 miljoonaa unionin kansalaista, ja unionissa asuu lähes 450 000 Sveitsin kansalaista. EU:n ja Sveitsin rajan yli kulkee molempiin suuntiin useita satoja tuhansia rajatyöntekijöitä joka päivä.

Unioni ja Sveitsi ovat solmineet useita kahdenvälisiä sopimuksia. Sveitsi osallistuu unionin sisämarkkinoihin sopimuksilla, joita on tehty henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, maaliikenteestä, lentoliikenteestä, maataloustuotteiden kaupasta ja vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta.¹ Sveitsin valaliiton osallistumisesta Schengenin säännöstön täytäntöönpanoon, soveltamiseen ja kehittämiseen tehdyn Euroopan unionin, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen myötä Sveitsi on myös Schengenin säännöstöön osallistuva maa. Covid-19-pandemian aikana unioni ja Sveitsi lisäsivät rajat ylittäviä terveysuhkia koskevaa yhteistyötään. Sveitsi on perinteisesti ollut myös vahva tutkimus- ja innovaatiokumppani. Se on tehnyt unionin kanssa yhteistyötä useissa unionin rahoitusohjelmissa, joissa keskitytään erityisesti tutkimukseen, innovointiin ja koulutukseen.

Vaikka EU:n ja Sveitsin suhteet ovat läheiset, niitä ovat toisaalta haitanneet useat pitkäaikaiset rakenteelliset ongelmat. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi unioni ja Sveitsi neuvottelivat vuosina 2014–2021 institutionaalisesta puitesopimuksesta. Institutionaalinen puitesopimus olisi tarjonnut hallintokehyksen myös uusille sopimuksille sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu, mukaan lukien sopimukset, joita koskeviin neuvotteluihin neuvosto on antanut luvan, etenkin sopimukset elintarviketurvallisuudesta (2003 ja 2008) ja sähköstä (2006). Lisäksi se olisi tarjonnut hallintokehyksen terveysasioita koskevalle sopimukselle, josta neuvosto antoi luvan neuvotella vuonna 2008.

Neuvottelijat pääsivät teknisellä tasolla yhteisymmärrykseen institutionaalisen puitesopimuksen luonnoksen tekstistä marraskuussa 2018. Koska Sveitsin liittoneuvosto ei hyväksynyt luonnostekstiä, muita sopimuksia koskevat neuvottelut keskeytyivät, kun sekä neuvosto 19. helmikuuta 2019 antamissaan päätelmissä että Euroopan parlamentti 26. maaliskuuta 2019 antamassaan suosituksessa asettivat institutionaalisen puitesopimuksen tekemisen edellytykseksi sille, että uusia sisämarkkinoille pääsyä koskevia sopimuksia voidaan tehdä tai voimassa olevien sopimusten ehtoja parantaa. Tilanteeseen yritettiin vielä löytää ratkaisuja, mutta Sveitsin liittoneuvosto päätti 26. toukokuuta 2021 yksipuolisesti lopettaa neuvottelut institutionaalisesta puitesopimuksesta. Sveitsin yksipuolinen päätös keskeytti väliaikaisesti kahdenvälisen yhteistyön tutkimuksen, innovoinnin ja koulutuksen aloilla.

¹ Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus rautateiden ja maanteiden tavaraj- ja henkilöliikenteestä, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus lentoliikenteestä, Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus maataloustuotteiden kaupasta. Kaikki sopimukset on allekirjoitettu 21. kesäkuuta 1999 (EYVL L 114, 30.4.2002, s. 1).

Institutionaalista puitesopimusta koskevien neuvottelujen kariuduttua Euroopan komissio ja Sveitsi aloittivat maaliskuussa 2022 alustavat keskustelut EU:n ja Sveitsin suhteiden tulevaisuudesta. Näiden keskustelujen tuloksena syntyi yhteisymmärrysasiakirja, johon kirjattiin osapuolten poliittinen yhteisymmärrys tulevien neuvottelujen suunnasta ja yksilöitiin laajan neuvottelupaketin osat ja parametrit sekä keskeisiä institutionaalisia ja alakohtaisia seikkoja koskevat tavoitellut tulokset ja ratkaisut.

Sveitsin liittoneuvosto ja Euroopan komissio hyväksyivät yhteisymmärrysasiakirjan marraskuussa 2023. Molemmat osapuolet sitoutuivat käyttämään sitä perustana pyytäessään neuvotteluvaltuuksia ja totesivat pyrkivänsä saattamaan neuvottelut päätökseen vuoden 2024 aikana.

Tämän johdosta komissio antoi 20. joulukuuta 2023 suosituksen neuvoston päätökseksi, jolla annetaan lupa neuvotteluihin alustavissa keskusteluissa yksilöidystä ja määritellystä laajasta toimenpidepaketista². Neuvottelujen yleisenä tavoitteena oli nykyaikaistaa ja vahvistaa unionin ja Sveitsin kahdenvälisiä suhteita, varmistaa reilu kilpailu sisämarkkinoilla toimivien unionin ja Sveitsin yritysten välillä ja turvata unionin kansalaisten oikeudet Sveitsissä, mukaan lukien eri jäsenvaltioiden kansalaisten syrjimätön kohtelu. Näin kummankin osapuolen kansalaiset, yritykset ja tutkijat saisivat kaiken hyödyn unionin ja Sveitsin maantieteellisestä läheisyydestä, yhteisistä arvoista ja taloudellisista yhteyksistä. Samanaikaisesti liittoneuvosto toteutti vastaavat valmistelutyöt Sveitsin puolella. Kun asiaankuuluvat prosessit oli saatu päätökseen Sveitsissä, neuvosto hyväksyi 12. maaliskuuta 2024 päätöksen³, jolla komissio valtuutettiin aloittamaan neuvottelut laajasta toimenpidepaketista, sekä yksityiskohtaiset neuvotteluohjeet.

Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen ja Sveitsin valaliiton silloinen presidentti Viola Amherd käynnistivät neuvottelut laajasta toimenpidepaketista 18. maaliskuuta 2024. Komissio kävi neuvottelut kuullen neuvostoa, myös yleisten asioiden neuvostoa ja EFTA-työryhmää, jonka neuvosto oli nimittänyt erityiskomiteaksi Sveitsin kanssa käytäviä neuvotteluja varten. Euroopan parlamentin 4. lokakuuta 2023 antama päätöslauselma on otettu asianmukaisesti huomioon, ja komissio piti Euroopan parlamentin kaikilta osin ajan tasalla Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti.

Yhdeksän kuukautta kestäneiden tiiviiden neuvottelujen jälkeen puheenjohtaja von der Leyen ja presidentti Amherd ilmoittivat 20. joulukuuta 2024, että keskustelut paketin kaikista osista oli saatu onnistuneesti päätökseen. Pakettiin sisältyvät seuraavat: niiden viiden sopimuksen päivittäminen, jotka tällä hetkellä antavat Sveitsille pääsyn unionin sisämarkkinoille; maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen riitojenratkaisumekanismin päivittäminen sen vakiintuneen käytännön mukaisesti, jota noudatetaan unionin ja Sveitsin muiden kumppaneiden kanssa tekemissä kauppasopimuksissa; uusi elintarviketurvallisuutta koskeva pöytäkirja, jolla perustetaan yhteinen elintarviketurvallisuusalue, joka kattaa kaikki elintarviketietojen ulottuvuudet ja korvaa maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen terveyttä ja kasvinsuojelua koskevat liitteet; uusi sähkösopimus, jonka nojalla Sveitsi voi osallistua sähkön sisämarkkinoihin unionissa; uusi terveysasioita koskeva sopimus, jonka nojalla Sveitsi voi osallistua rajatylittäviä vakavia terveysuhkia käsitteleviin unionin

² COM(2023) 798 final, 20.12.2023.

³ Neuvoston päätös (EU, Euratom) 2024/995, annettu 12 päivänä maaliskuuta 2024, luvan antamisesta aloittaa neuvottelut Sveitsin valaliiton kanssa sisämarkkinoita koskevien Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisten sopimusten institutionaalista määräyksistä, Sveitsin valaliiton unionin ohjelmiin osallistumista koskevasta sopimuksesta ja sopimuksesta, joka muodostaa perustan Sveitsin valaliiton pysyvälle rahoitusosuudelle unionin koheesiota varten (EUVL L, 2024/995, 26.3.2024).

mekanismeihin ja elimiin, erityisesti Euroopan tautienhäikäisy- ja -valvontakeskukseen ja varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmään; uusi sopimus Sveitsin pysyvästä ja oikeudenmukaisesta rahoitusosuudesta taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen unionissa ottaen huomioon osapuolten välisen kumppanuuden ja yhteistyön taso; sekä uusi sopimus, jonka nojalla Sveitsi voi osallistua useisiin kolmansien maiden assosiaation mahdollistaviin unionin ohjelmiin eli Horisontti Eurooppa -ohjelmaan, Euratomin tutkimus- ja koulutusohjelmaan, ITER/F4E-yhteisyritykseen (Fusion for Energy), Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaan, Erasmus+ -ohjelmaan sekä EU4Health-ohjelmaan, jolla pyritään täydentämään yhteistyötä, joka on perustettu näiden kahden kumppanin saman laajan toimenpidepaketin osana neuvotellulla terveysasioita koskevalla sopimuksella. Edellä lueteltujen lisäksi pakettiin sisältyy myös erillinen pöytäkirja parlamentaarisesta yhteistyöstä.

Tämä ehdotus koskee seuraavien laajaan pakettiin kuuluvien sopimusten ja välineiden allekirjoittamista Euroopan unionin puolesta:

- henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja;
- henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;
- Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen muutospöytäkirja;
- Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;
- Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen valtioneuvoston pöytäkirja;
- rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;
- rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja;
- rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen valtioneuvoston pöytäkirja;
- vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja;
- vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;
- maataloustuotteiden kaupasta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimuksen muutospöytäkirja;
- Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta;
- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sähköä koskeva sopimus;
- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen terveysasioita koskeva sopimus;
- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa;

- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä;
- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen parlamentaarista yhteistyötä koskeva pöytäkirja.

Tämä ehdotus kattaa myös Sveitsin osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevan sopimuksen väliaikaisen soveltamisen, koska kyseisessä sopimuksessa määrätään sen soveltamisesta väliaikaisesti 1. tammikuuta 2026 alkaen tai sen allekirjoittamista seuraavan vuoden tammikuun 1. päivästä sen mukaan, allekirjoitetaanko sopimus ennen 1. heinäkuuta 2026.

Edellä mainittuihin sopimuksiin ja pöytäkirjoihin liitetään Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton yhteinen julistus korkean tason vuoropuhelun käynnistämisestä laajasta kahdenvälisestä paketista sekä Euroopan unionin ja Sveitsin kahdenvälisen suhteiden mahdollisesta kehittämisestä edelleen. Yhteinen julistus olisi hyväksyttävä ja allekirjoitettava unionin puolesta.

Vaikka sopimus Sveitsin osallistumisesta unionin ohjelmiin on erottamaton osa näiden kahden kumppanin vuonna 2024 neuvottelemaa laajempaa pakettia, komissio päätti nopeuttaa sopimuksen allekirjoittamista koskevaa ehdotusta tavoitteena aloittaa sen väliaikainen soveltaminen 1. tammikuuta 2025. Komissio laati tätä varten erilliset ehdotukset⁴.

Ehdotettu lähestymistapa mahdollistaa niiden siirtymäjärjestelyjen täytäntöönpanon, jotka komissio myönsi Sveitsille laajempaa pakettia koskevilla neuvotteluilla. Se ei kuitenkaan vaikuta yhteisymmärrysasiakirjassa sovittuun ja neuvoston neuvotteluohjeissa vahvistettuun laajaan pakettiin perustuvaan lähestymistapaan.

Sopimus Sveitsin osallistumisesta unionin ohjelmiin sisältää raukeamislausekkeen, jonka mukaan kyseisen sopimuksen väliaikainen soveltaminen päättyy, jos Sveitsi ei saata paketin voimaantulon edellyttämiä menettelyjä päätökseen vuoden 2028 loppuun mennessä. Sen vuoksi komission ehdotuksessa, joka kattaa Sveitsin osallistumista unionin ohjelmiin koskevan sopimuksen allekirjoittamisen, säädetään, että sopimus tehdään osana laajaa sopimuspakettia, josta käytiin neuvotteluja vuonna 2024.

- **Yhdenmukaisuus muiden alaa koskevien politiikkojen säännösten kanssa**

Institutionaalisten määräysten käyttönotolla varmistetaan unionin säännösten johdonmukaisempi ja yhdenmukaisempi soveltaminen niillä sisämarkkinoiden osa-alueilla, joihin Sveitsi osallistuu, tai niillä politiikan aloilla, joilla Sveitsi on sitoutunut dynaamiseen yhdenmukaistamiseen, yhdenmukaisen tulkinnan ja soveltamisen periaatteeseen sekä riitojenratkaisuun, jossa Euroopan unionin tuomioistuimella on rooli unionin oikeuteen liittyvissä asioissa. Unionin kansalaisten syrjimättömyyden periaate ja tasapuolisten toimintaedellytysten periaate unionin ja sveitsiläisten yritysten välillä ovat eri sopimusten keskiössä.

- **Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen kanssa**

EU:n ja Sveitsin välisten sopimusten laaja paketti noudattaa kaikilta osin perussopimuksia ja säilyttää unionin oikeusjärjestyksen koskemattomuuden ja loukkaamattomuuden. Sillä edistetään unionin arvoja, tavoitteita ja etuja sekä varmistetaan sen politiikkojen ja toimien johdonmukaisuus, tuloksellisuus ja jatkuvuus.

⁴ COM(2025) 159 final ja COM(2025) 160 final, 9.4.2025.

Institutionaaliset ja aineelliset muutokset, jotka tehdään voimassa oleviin sopimuksiin, tarvittaessa valtioneuvoston päätösten käyttöönotto sekä uudet sopimukset auttavat saavuttamaan unionin poliittiset tavoitteet seuraavilla politiikan aloilla:

- sisämarkkinat,
- kilpailu,
- työllisyys ja sosiaaliasiat,
- henkilöiden vapaa liikkuvuus,
- liikenne,
- maatalous,
- elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu,
- eläimet ja eläintuotteet,
- kasvit ja kasvituotteet,
- kuluttajansuoja,
- energia,
- terveysasiat
- ja kauppa.

Lisäksi sopimus, jolla Sveitsi assosioituu unionin ohjelmiin, ja sopimus Sveitsin osallistumisesta Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan edistävät unionin poliittisia tavoitteita seuraavilla politiikan aloilla:

- koulutus,
- tutkimus ja innovointi,
- digitaalitalous ja -yhteiskunta,
- terveysasiat
- ja avaruus.

Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa edistää unionin poliittisten tavoitteiden saavuttamista sen taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden osalta.

Varmistamalla, että Sveitsi suorittaa riittävän rahoitusosuuden niiden virastojen ja elinten hallinnointiin ja operatiiviseen toimintaan, joihin se osallistuu, sekä tietojärjestelmiin, joihin sillä on pääsy, suojataan unionin taloudellisia etuja.

Erityisellä pöytäkirjalla perustettu Euroopan parlamentin ja Sveitsin liittokokouksen jäsenten välinen yhteistyö- ja vuoropuhelufoorumi on niiden assosiaatiosopimusten ja strategisten kumppanuussopimusten käytännön mukainen, joita unioni tekee kolmansien maiden kanssa.

Vaikka useiden tämän ehdotuksen kattamien sopimusten ja pöytäkirjojen täytäntöönpano perustuu teknisiin ja digitaalisiin järjestelmiin, ehdotuksella ei oteta käyttöön vaatimuksia, jotka edellyttäisivät muutoksia näiden järjestelmien käyttöön tai arkkitehtuuriin. Ehdotus ei vaikuta oletusarvona digitaalisuus-periaatteeseen.

2. OIKEUSPERUSTA

Ehdotetun päätöksen kohteena olevat sopimukset ja pöytäkirjat liittyvät yhdessä erottamattomasti toisiinsa ja muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Ne luovat rakenteen lujitetulle ja kattavalle kumppanuudelle monilla perussopimuksiin kuuluvilla aloilla oikeuksien ja velvollisuuksien asianmukaisen tasapainon pohjalta. Sen vuoksi asianmukainen aineellinen oikeusperusta ehdotetulle neuvoston päätökselle, joka koskee edellä mainittujen sopimusten ja pöytäkirjojen allekirjoittamista, on SEUT-sopimuksen 217 artikla. Menettelyllisen oikeusperustan muodostaa SEUT-sopimuksen 218 artiklan 5 kohta luettuna yhdessä 218 artiklan 8 kohdan toisen alakohdan kanssa. Näin ollen ehdotetun neuvoston päätöksen oikeusperusta on SEUT-sopimuksen 217 artikla yhdessä SEUT-sopimuksen 218 artiklan 5 kohdan ja 218 artiklan 8 kohdan toisen alakohdan kanssa.

Komissio katsoo, että unionilla on toimivaltaa kaikilla tämän ehdotuksen kohteena olevien sopimusten ja pöytäkirjojen kattamilla aloilla ja että sen vuoksi ainoastaan unionin olisi allekirjoitettava sopimukset.

3. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Sopimuksissa sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu, terveysasioita koskevassa sopimuksessa ja Euroopan unionin avaruushjelmavirastoa koskevassa sopimuksessa Sveitsi on sopinut suorittavansa rahoitusosuuksia unionin talousarvioon niiden virastojen ja elinten hallinnointia ja operatiivista toimintaa varten, joihin se osallistuu, sekä niitä tietojärjestelmiä varten, joihin sillä on pääsy, kunkin sopimuksen soveltamisalan mukaisesti.

Useimmissa tapauksissa maksuehdot esitetään erillisissä liitteissä, jotka noudattelevat samaa mallia. Asianomaisille sopimuksille ja pöytäkirjoille yhteisissä vakiomääräyksissä edellytetään, että Sveitsi maksaa vuotuisen rahoitusosuuden ajankohtina, jotka on täsmennetty Euroopan komission ilmoittamissa rahoituspyynnöissä. Tämä rahoitusosuus koostuu toiminnallisen rahoitusosuuden ja osallistumismaksun summasta.

Jos virastoihin tai tietojärjestelmiin sovelletaan jo muita rahoitusjärjestelyjä, ne säilytetään.

Virastoja ja tietojärjestelmiä koskevat erityiset rahoitusjärjestelyt kuvataan kohdassa, jossa esitetään yksityiskohtaisesti sopimusten määräykset. Tähän ehdotukseen liittyvässä rahoitusselvityksessä kuvataan näiden järjestelyjen ja niiden maksuehtojen tulevia talousarviovaikutuksia.

4. LISÄTIEDOT

- **Sopimusten ja pöytäkirjojen nojalla perustettujen elinten toteuttama täytäntöönpano**

Sopimuspakettia sitovat samankaltaiset institutionaaliset määräykset ja/tai muut keskinäiset yhteydet. Kaikkiin laajan paketin kattamiin sopimuksiin kuuluu unionin ja Sveitsin edustajista koostuvia sekakomiteoita, jotka noudattelevat pitkälti samaa mallia. Kaikki sopimukset sisämarkkinoista, maataloustuotteiden kauppaa koskeva sopimus, terveysasioita koskeva sopimus ja sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta unionin taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen mahdollistavat työryhmien perustamisen. Useisiin sopimuksiin sisältyy riitojenratkaisumekanismeja, jotka perustuvat samaan malliin. Näin varmistetaan, että jommankumman osapuolen rikottua asianomaisen sopimuksen tai sopimuspaketin mukaisia velvoitteita asiaan voidaan puuttua. Lisäksi pöytäkirjalla parlamentaarista yhteistyöstä perustetaan parlamentaarinen sekavaliokunta, joka koostuu Euroopan parlamentin ja Sveitsin liittokokouksen edustajista.

- **Ehdotukseen sisältyvien säännösten yksityiskohtaiset selitykset**

Laajan paketin koostumus sekä sopimusten ja pöytäkirjojen luonne

Laaja paketti koostuu useista sopimuksista ja pöytäkirjoista, joilla on yhteisiä osista huolimatta erilaiset tarkoitukset ja rakenteet. Paketti sisältää erityisesti sopimukset ja pöytäkirjan, jotka liittyvät sisämarkkinoihin, joihin Sveitsi osallistuu, maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen, yhteistyösopimukset ja pöytäkirjan parlamentaarista yhteistyöstä. Useisiin näistä sopimuksista ja pöytäkirjoista on liitetty yhteinen julistus. Pakettia täydennetään yhteisellä julistuksella, joka koskee korkean tason vuoropuhelun käynnistämistä unionin ja Sveitsin välillä.

Sopimukset sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu

Institutionaalisten muutosten myötä neljää viidestä *voimassa olevasta* sopimuksesta pidetään sopimuksina sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu, millä on vaikutuksia erityisesti niiden välisiin yhteyksiin. Myös uudella sopimuksella ja uudella pöytäkirjalla tulee olemaan tämä asema.

Voimassa olevat sopimukset, joita pidetään sopimuksina sisämarkkinoista

- Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, jäljempänä 'henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus',
- Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus lentoliikenteestä, jäljempänä 'lentoliikennesopimus',
- Sveitsin valaliiton ja Euroopan yhteisön sopimus rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä, jäljempänä 'maaliikennesopimus',
- Sveitsin valaliiton ja Euroopan yhteisön sopimus vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta, jäljempänä 'vastavuoroista tunnustamista koskeva sopimus'.

Uudet sopimukset ja pöytäkirjat, jotka katsotaan sopimuksiksi sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla

- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton sopimus sähköstä, jäljempänä 'sähkö sopimus',
- Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta, jäljempänä 'pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta'.

Sopimus maataloustuotteiden kaupasta

- Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus maataloustuotteiden kaupasta, jäljempänä 'maataloustuotteiden kauppaa koskeva sopimus'. Muutettua sopimusta ei enää pidetä sopimuksena sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu.

Yhteistyösopimukset

Useita sopimuksia voidaan pitää yhteistyösopimuksina. Näin ollen ne eivät ole sopimuksia sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu. Niiden rakenne ja sisältö vaihtelevat niiden tarkoituksen mukaan. Kyseessä ovat seuraavat sopimukset:

- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen terveysasioita koskeva sopimus, jäljempänä 'terveysasioita koskeva sopimus',

- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa, jäljempänä 'koheesiosopimus',
- Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruushjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä, jäljempänä 'avaruushjelmavirastoa koskeva sopimus',
- Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin, jäljempänä 'unionin ohjelmia koskeva sopimus'.

Unionin ohjelmia koskevaa sopimusta ei kuvata yksityiskohtaisesti, koska sen allekirjoittamisesta tehdään erilliset ehdotukset⁵.

Pöytäkirja parlamentaarisesta yhteistyöstä

Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen pöytäkirja parlamentaarisesta yhteistyöstä, jäljempänä 'pöytäkirja parlamentaarisesta yhteistyöstä', muodostaa oikeusperustan ja mekanismit Euroopan parlamentin ja Sveitsin liittokokouksen väliselle poliittiselle yhteistyölle.

Korkean tason vuoropuhelu

Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton yhteinen julistus korkean tason vuoropuhelun käynnistämisestä laajasta kahdenvälisestä paketista sekä Euroopan unionin ja Sveitsin kahdenvälisen suhteiden mahdollisesta kehittämisestä edelleen tarjoaa puitteet poliittiselle keskustelulle EU:n ja Sveitsin suhteista vastaavien Euroopan komission jäsenen ja Sveitsin liittoneuvoston jäsenen välillä. Korkean tason vuoropuhelut ovat yleinen keino, jota unioni käyttää antaakseen sysäyksen yhteistyölle kolmansien maiden kanssa tietyllä alalla.

Sopimukset sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu

Institutionaaliset määräykset

Kaikkiin sopimuksiin sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu, on sisällytetty täysin samanlaisia institutionaalisia määräyksiä, sanotun kuitenkin rajoittamatta teknisesti perusteltuja mukautuksia, joko osana uusia sopimuksia tai institutionaalisilla pöytäkirjoilla. Terveysasioita koskevassa sopimuksessa sovelletaan analogisesti samoja institutionaalisia ratkaisuja. Institutionaaliset määräykset kattavat seuraavat osatekijät:

- (1) *Yhdenmukainen tulkinta ja soveltaminen*: velvoite tulkita ja soveltaa asianomaisia sopimuksia yhtenäisesti sisämarkkinoilla ja, siinä määrin kuin niihin sisältyy unionin oikeuden käsitteitä, Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti sekä ennen vastaavan sopimuksen allekirjoittamista että sen jälkeen.
- (2) *Dynaaminen yhdenmukaistaminen*: osapuolten velvoite sisällyttää asianomaisiin sopimuksiin kaikki niiden soveltamisalaan kuuluvat unionin säädökset tietyin poikkeuksin. Kun nämä säädökset sisällytetään sopimukseen, niistä tulee osa Sveitsin oikeusjärjestystä sen monistisuuden vuoksi. Vastineeksi Sveitsi on mukana sellaisten säädösten valmistelussa, jotka on määrä sisällyttää asianomaisiin sopimuksiin. Sveitsi esimerkiksi osallistuu vastaaviin komiteoihin ja asiantuntijaryhmiin ilman äänioikeutta. Historiallisista syistä Sveitsin on vastavuoroista tunnustamista

⁵ COM(2025) 159 final ja COM(2025) 160 final, 9.4.2025.

koskevan sopimuksen ja maaliikennesopimuksen tapauksessa annettava kansallisia säännöksiä, joilla saavutetaan tulos, joka kyseisillä säädöksillä on määrä saavuttaa.

- (3) *Riitojen ratkaiseminen*: tehokas riitojenratkaisumekanismi, joka perustuu kolmannen osapuolen välitysmenettelyyn. Välitysoikeus on velvollinen pyytämään Euroopan unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua sopimusmääräyksistä, joihin sisältyy unionin oikeuden käsitteitä. Euroopan unionin tuomioistuimen lausunnot sitovat välitysoikeutta oikeudellisesti.
- (4) *Sopimusten välinen yhteys*: osapuolten mahdollisuus toteuttaa oikeasuhteisia ja tehokkaita korvaavia toimenpiteitä osana riitojenratkaisumenettelyä tapauksessa, jossa osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole noudattanut välitysoikeuden päätöstä. Näitä korvaavia toimenpiteitä voidaan toteuttaa joko asianomaisen sopimuksen tai minkä tahansa muun sisämarkkinoihin liittyvän sopimuksen perusteella, mukaan lukien tällaisen yhden tai useamman sopimuksen keskeyttäminen osittain tai kokonaan.

Valtiontukimääräykset

Lisäksi kyseisiin sopimuksiin sisältyy aineellisia ja menettelyllisiä sääntöjä, myös valvonta- ja täytäntöönpanomekanismeja, jotka vastaavat niitä, joita sovelletaan unionissa. Tässä yhteydessä on varmistettava tasapuoliset kilpailuedellytykset sisämarkkinoilla, erityisesti kun on kyse lentoliikenne-, maaliikenne- ja sähkösopimuksista. Tällaiset valtiontukisäännöt esitetään joko varsinaisessa sopimusosassa, kuten sähkösopimuksen tapauksessa, tai asiaa koskevissa pöytäkirjoissa, kuten lentoliikenne- ja maaliikennesopimusten tapauksessa. Molemmissa tapauksissa yleiset ja alakohtaiset valtiontukisäännöt, joilla täydennetään edellä mainittua kehystä, esitetään asiaa koskevissa liitteissä.

Osallistuminen virastojen toimintaan ja tietojärjestelmiin

Sveitsi saa täydentävän pääsyn virastoihin ja/tai tietojärjestelmiin seuraavien sopimusten perusteella, jotka liittyvät sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu: henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus, vastavuoroista tunnustamista koskeva sopimus, pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta ja sähkösopimus. Sveitsi saa täydentävän pääsyn myös yhteen virastoon ja tietojärjestelmiin terveysasioita koskevan sopimuksen perusteella.

Edellä mainittuja vakiomääräyksiä sovelletaan rahoitusjärjestelyihin, jotka liittyvät Sveitsin laajan paketin kautta saamaan täydentävään pääsyyn virastoihin ja tietojärjestelmiin. Näitä vakiomääräyksiä olisi periaatteessa sovellettava rahoitusjärjestelyihin, jotka liittyvät mihin tahansa sellaiseen uuteen pääsyyn virastoihin, elimiin, tietojärjestelmiin ja muihin toimiin, joka Sveitsille voidaan tarjota jatkossa pakettiin kuuluvien sopimusten tai mahdollisten muiden unionin ja Sveitsin tekemien sopimusten perusteella.

Toiminnallinen rahoitusosuus, joka on osa Sveitsin vuotuista rahoitusosuutta, perustuu jakoperusteeseen, joka määrittää Sveitsin markkinahintaisen bruttokansantuotteen (BKT) ja unionin markkinahintaisen BKT:n suhteena⁶. Jakoperustetta sovelletaan unionin vuotuisen hyväksyttyyn talousarvioon kyseessä olevan vuoden asiaankuuluvassa yhdessä tai useammassa avustusta koskevassa unionin budjettikohdassa, sanotun kuitenkin rajoittamatta tarvittavia mukautuksia, joissa otetaan huomioon sopimuksen soveltamisala. Toiminnallinen rahoitusosuus tietojärjestelmiin ja muihin toimiin lasketaan soveltamalla jakoperustetta

⁶ Sovellettavat BKT:t ovat viimeisimmät Euroopan unionin tilastotoimistolta (Eurostat) saatavilla olevat luvut 1. tammikuuta sinä vuonna, jona vuotuinen maksu suoritetaan, ottaen asianmukaisesti huomioon sopimus Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisestä yhteistyöstä tilastoalalla (EUVL L 90, 28.3.2006, s. 2).

kyseessä olevan vuoden asiaankuuluvaan talousarvioon sen mukaisesti, mitä talousarvion toteuttamista koskevissa asiakirjoissa (kuten työohjelmissa tai sopimuksissa) esitetään. Vuotuinen osallistumismaksu on 4 prosenttia toiminnallisesta rahoitusosuudesta.

Kaikki viitemäärät perustuvat maksusitoumusmäärärahoihin.

Sopimukseen, joilla Sveitsille annetaan pääsy virastoihin, sisältyy myös lisäys, joka koskee kyseisten virastojen ja niiden henkilöstön oikeuksia, erioikeuksia ja vapauksia, noudattelee vakiomallia ja vastaa Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan (N:o 7) määräyksiä.

Henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskeva sopimus

Ajantasaistetussa henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevassa sopimuksessa määrätään, että Sveitsi yhdenmukaistaa lainsäädäntönsä dynaamisesti voimassa olevien ja tulevien unionin säädösten kanssa henkilöiden vapaan liikkuvuuden ja työntekijöiden lähettämisen alalla.

Henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen muutospöytäkirjalla muutetaan kyseisen sopimuksen rakennetta. Sopimuksen liite I sisältää tällä hetkellä huomattavan määrän aineellisia määräyksiä. Kyseinen liite korvataan luettelolla unionin säädöksistä, joiden kanssa Sveitsi yhdenmukaistaa lainsäädäntönsä dynaamisesti ja jotka kattavat mainittujen määräysten sisällön suurelta osin.

Toimiin, joilla sopimuksen aineelliset määräykset korvataan toimilla, joilla asiaankuuluva unionin säännöstö sisällytetään osaksi lainsäädäntöä, liitetään useita poikkeuksia dynaamiseen yhdenmukaistamiseen seuraavilla aloilla: ennakkoilmoitusaika ja valvonta, taloudelliset takuut ja seuraamukset palveluntarjoajille, todiste itsenäisestä ammatinharjoittamisesta, pysyvän oleskeluoikeuden saaminen, kiinteän omaisuuden hankinta, henkilökortit, karkotukset ja tietyt kantonioikeudelliset asiat sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen alalla. Jotkin näistä poikkeuksista sisältyvät jo voimassa olevaan sopimukseen. Voimassa olevaa opiskelijoiden oikeuksia koskevaa määräystä tarkistetaan siten, että osapuolet eivät enää voi syrjiä toisen osapuolen opiskelijoita lukukausimaksujen ja asiaan liittyvien julkisten tukimekanismien suhteen yliopistoissa, jotka rahoitetaan pääasiassa julkisin varoin. Unionin opiskelijoiden nykyisentasoinen pääsy tällaisiin Sveitsin yliopistoihin taataan.

Lisäksi heikentämiskieltolausekkeessa määrätään, että Sveitsiä ei velvoiteta sisällyttämään osaksi lainsäädäntöään työntekijöiden lähettämistä koskevaa uutta säännöstöä, jos se johtaisi siihen, että lähetettyjen työntekijöiden suojelun taso heikentyisi tai alenisi työehtojen ja -olojen osalta merkittävästi.

Ajantasaistettuun sopimukseen liitetyllä pöytäkirjalla osapuolet sitoutuvat siihen, että pitkäaikaisten oleskelulupien myöntämistä koskevia unionin ja Sveitsin sääntöjä sovelletaan syrjimättömästi, erityisesti kun on kyse aiemman oleskelun viiden vuoden vähimmäiskestosta.

Nykyistä suojalauseketta mukautetaan ja yhdenmukaistetaan institutionaalisen pöytäkirjan kanssa. Se voidaan ottaa käyttöön tapauksessa, jossa sopimuksen soveltamisesta aiheutuu vakavia taloudellisia tai sosiaalisia ongelmia. Jos osapuolet eivät löydä asianmukaista yhteistä ratkaisua tilanteen korjaamiseksi, osapuoli, joka vetoaa vakaviin taloudellisiin ongelmiin, voi viedä asian välitysoikeuteen. Se voi toteuttaa suojatoimenpiteitä vain, jos välitysoikeus katsoo, että tilanne oikeuttaa niiden toteuttamisen.

Useissa sopimukseen liitetyissä yhteisissä julistuksissa selvennetään osapuolten yhteisymmärrystä tietyistä määräyksistä. Ne koskevat esimerkiksi henkilöiden vapaata

liikkuvuutta koskevien oikeuksien väärinkäytön ehkäisemistä ja torjumista, työn vastaanottamiseen liittyviä ilmoitusmenettelyitä ja tehokkaita valvontajärjestelmiä, mukaan lukien Sveitsin kaksinkertainen täytäntöönpanojärjestelmä palvelujen tarjonnan alalla.

Sopimuksen mukaan Sveitsillä on pääsy seuraaviin tietojärjestelmiin ja se osallistuu niiden rahoitukseen vakimuotoisten rahoitusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti:

- työnvälityspalvelujen eurooppalainen verkosto (Eures), sellaisena kuin se on perustettuna asetuksella (EU) 2016/589⁷,
- sosiaaliturvatietojen sähköinen vaihtojärjestelmä (EESSI), sellaisena kuin se on perustettuna asetuksella (EY) N:o 883/2004 ja asetuksella (EY) N:o 987/2009⁸,
- moduulit, jotka sisältyvät sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmään (IMI), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EU) N:o 1024/2012⁹, ja koskevat työntekijöiden lähettämistä, palveluja, ammattipätevyyttä, eurooppalaista ammattikorttia, säänneltyjä ammatteja ja yhteistä digitaalista palveluväylää.

Osallistuminen Eures-alustaan edistää työvoiman liikkuvuutta, helpottaa avointen työpaikkojen ja työnhakijaprofiilien vaihtoa ja takaa korkeatasoisen kohtaannon eri kielten ja kansallisten olosuhteiden välillä, myös eurooppalaisen taito-, osaamis-, tutkinto- ja ammattiluokituksen (ESCO) käytön kautta.

Olemassa olevia rahoitusjärjestelyjä sovelletaan edelleen Sveitsin rahoitusosuuteen sosiaaliturvan keskinäiseen tietojärjestelmään (MISSOC), johon sillä on jo pääsy.

Lentoliikennesopimus

Ajantasaistetussa lentoliikennesopimuksessa määrätään, että Sveitsi yhdenmukaistaa dynaamisesti lainsäädäntönsä voimassa olevien ja tulevien unionin säädösten kanssa lentoliikenteen alalla.

Lentoliikennesopimuksen muutospöytäkirjalla ei muuteta sopimuksen tavoitteita. Sillä tehdään vain vähäisiä muutoksia sopimuksen päätekstiin ja liitteeseen. Merkittävin niistä on kabotaasioikeuksien keskinäinen vaihto (joka antaa asianomaisille lentoyhtiöille mahdollisuuden lentää kahden paikan välillä jäsenvaltion tai Sveitsin alueella) osapuolten välillä.

Tietojärjestelmien osalta ei määrätä täydentävästä pääsystä. Nykyisiä rahoitusta koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä, jotka koskevat Sveitsin osallistumista asetuksella (EU)

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/589, annettu 13 päivänä huhtikuuta 2016, työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta (EUVL L 107, 22.4.2016, s. 1).

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (EUVL L 166, 30.4.2004, s. 1) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 987/2009, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä (EUVL L 284, 30.10.2009, s. 1).

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1024/2012, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä ja komission päätöksen 2008/49/EY kumoamisesta (EUVL L 316, 14.11.2012, s. 1).

2018/1139¹⁰ perustetun Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston (EASA) toimintaan, sovelletaan edelleen. Nykyiset järjestelyt, jotka koskevat EASAn ja sen henkilöstön oikeuksia, erioikeuksia ja vapauksia, korvataan edellä mainitulla mallilla.

Sopimukseen liitetään valtioneuvoston päätös, jota seuraa yhteinen julistus.

Maaliikennesopimus

Ajantasaistetun – kuten alkuperäisenkin – maaliikennesopimuksen perusteella Sveitsin on annettava kansallisia säännöksiä, joilla saavutetaan sama tulos, joka sopimuksen liitteessä luetelluilla unionin säädöksillä on määrä saavuttaa.

Ajantasaistetussa sopimuksessa selvennetään, että rautatieyhtiöt voivat harjoittaa rautateiden kansainvälistä henkilöliikennettä unionin ja Sveitsin välillä, mukaan lukien kansainvälinen kabotaasi, omalla vastuullaan. Muutospöytäkirjalla sisällytetään asiaa koskeva unionin säännöstö sopimukseen, jolla taataan oikeus harjoittaa kansainvälistä rautateiden tavaraliikennettä unionissa ja Sveitsissä.

Sveitsi voi hyödyntää tiettyjä poikkeuksia. Sveitsi voi esimerkiksi priorisoida Sveitsin säännöllisen aikataulun mukaista rautatieliikennettä. Vastaavasti unioni tai sen jäsenvaltiot voivat pitää alueellaan ensisijaisena unionin yritysten harjoittamaa rautateiden henkilöliikennettä ja toissijaisena Sveitsin harjoittamaa Sveitsin säännöllisen aikataulun mukaista rautateiden kansainvälistä henkilöliikennettä. Sveitsillä on myös oikeus ottaa käyttöön kapasiteetinhallintavälineitä, joilla asetetaan vähimmäismäärä reittejä tunnissa tiettyntyyppiselle liikenteelle, mukaan lukien rahtiliikenne sekä alueellinen ja pitkän matkan henkilöliikenne, joka voi palvella myös kansainvälistä tarkoitusta. Lisäksi sillä on mahdollisuus velvoittaa henkilöliikenneyritykset osallistumaan Sveitsin yhtenäistettyyn lipunmyynti- ja hinnoittelujärjestelmään samalla kun yrityksille taataan hinnoitteluvapaus. Sveitsin toimivaltaiset viranomaiset voivat myös tehdä suoraan julkisia palvelunhankintasopimuksia rautatieliikenteen alalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta erityisiä edellytyksiä, joilla taataan, ettei unionin sisämarkkinoille unionin alueella aiheudu haittavaikutuksia.

Nykyinen Sveitsin järjestelmä, jossa maksuja sovelletaan raskaisiin tavaraliikenteen ajoneuvoihin, kuuluu dynaamiseen yhdenmukaistamiseen sovellettavan poikkeuksen piiriin, mutta sitä lähennetään unionin maksujen kantamista koskevaan järjestelmään.

Sveitsin vuorovaikutus asetuksella (EU) 2016/796¹¹ perustetun Euroopan unionin rautatieviraston kanssa tapahtuu kolmantena maana. Sovellettavan unionin lainsäädännön mukaisesti Euroopan unionin rautatievirasto sopii asiaankuuluvien Sveitsin viranomaisten kanssa järjestelyistä sen täsmentämiseksi, minkäluonteisesti ja missä laajuudessa Sveitsi osallistuu viraston työhön, viraston hallintoneuvoston hyväksyttyä kyseiset järjestelyt.

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2018/1139, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2018, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston perustamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2111/2005, (EY) N:o 1008/2008, (EU) N:o 996/2010, (EU) N:o 376/2014 ja direktiivien 2014/30/EU ja 2014/53/EU muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 552/2004, (EY) N:o 216/2008 ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 kumoamisesta (EUVL L 212, 22.8.2018, s. 1).

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/796, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, Euroopan unionin rautatievirastosta ja asetuksen (EY) N:o 881/2004 kumoamisesta (EUVL L 138, 26.5.2016, s. 1).

Tietojärjestelmiin pääsyä ei ole tarkoitus täydentää. Nykyisiä rahoitusta koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä sovelletaan edelleen Sveitsin pääsyyn TACHOnet-viestijärjestelmään, joka vahvistetaan asetuksessa (EU) N:o 165/2014 ja komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2016/68¹²

Sopimukseen liitetään valtioneukia koskeva pöytäkirja, jota seuraa yhteinen julistus. Myös muutospöytäkirjaa seuraa yhteinen julistus.

Vastavuoroista tunnustamista koskeva sopimus

Ajantasaistetun vastavuoroista tunnustamista koskevan sopimuksen mukaan Sveitsin on annettava kansallisia säännöksiä, joilla saavutetaan tulos, joka on määrä saavuttaa sopimuksen liitteessä luetelluilla unionin säädöksillä. Jos sopimuksen soveltamisalaa laajennetaan tulevaisuudessa uusiin aloihin, myös näihin aloihin sovelletaan samaa lähestymistapaa.

Vastavuoroista tunnustamista koskevan sopimuksen muutospöytäkirjassa tehdään vain vähäisiä muutoksia sopimuksen varsinaiseen tekstiin ja liitteeseen. Niiden tavoitteena on määritellä paremmin sopimuksen tarkoitus ja soveltamisala, sovellettavat menettelyt ja osapuolten viranomaisten ja talouden toimijoiden rooli sekä osapuolten välinen yhteistyö.

Kaikilla sopimuksen liitteen 1 kattamilla aloilla Sveitsin on annettava lainsäädäntöä, jolla saavutetaan sama tulos kuin unionin säännöstöllä, joka luetellaan kyseisessä liitteessä. Asiaa koskevia Sveitsin säännöksiä ei enää luetella liitteessä. Ainoa poikkeus tästä säännöstä on liitteessä 1 oleva 11 luku, jossa Sveitsin säännökset luetellaan myös jatkossa. Kyseessä on poikkeus, josta on sovittu direktiivin 2007/45/EY¹³ osalta.

Sveitsin mahdollisuudet osallistua päätösten muotoiluun ovat tietyillä aloilla rajalliset. Se ei pääsääntöisesti ole mukana asiaankuuluvissa asiantuntijaryhmissä ja komiteamenettelyyn osallistuvissa komiteoissa, jotka käsittelevät lääkkeitä. Sillä ei myöskään ole pääsyä Euroopan lääkevirastoon. Lääkinnällisten laitteiden alalla Sveitsillä voi olla komiteoissa ja asiantuntijaryhmissä yksi tarkkailija.

Ajantasaistetun sopimuksen perusteella Sveitsillä on pääsy EudraGMDP-tietokantaan, joka vahvistetaan ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetussa direktiivissä 2004/27/EY¹⁴, ja se osallistuu kyseisen tietokannan rahoittamiseen.

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 165/2014, annettu 4 päivänä helmikuuta 2014, tieliikenteessä käytettävistä ajopiirtureista, tieliikenteen valvontalaitteista annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3821/85 kumoamisesta sekä tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 561/2006 muuttamisesta (EUVL L 60, 28.2.2014, s. 1) ja komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2016/68, annettu 21 päivänä tammikuuta 2016, sähköisten kuljettajakorttirekistereiden yhteenliittämisen edellyttämistä yhteisistä menettelyistä ja eritelmistä (EUVL L 15, 22.1.2016, s. 51), sellaisena kuin se on muutettuna 25 päivänä elokuuta 2017 annetulla komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2017/1503 (EUVL L 221, 26.8.2017, s. 10).

¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/45/EY, annettu 5 päivänä syyskuuta 2007, valmiiksi pakattujen tuotteiden nimellismäärästä sekä neuvoston direktiivien 75/106/ETY ja 80/232/ETY kumoamisesta ja neuvoston direktiivin 76/211/ETY muuttamisesta (EUVL L 247, 21.9.2007, s. 17).

¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/27/EY, annettu 31 päivänä maaliskuuta 2004, ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetun direktiivin 2001/83/EY muuttamisesta (EUVL L 136, 30.4.2004, s. 34).

Sähkö Sopimus

Sähkö sopimuksessa määrätään toimista, joilla Sveitsi toteuttaa dynaamisen yhdenmukaistamisen voimassa olevien ja tulevien unionin säädösten kanssa sähkön alalla.

Sähkö sopimuksen tarkoituksena on mahdollistaa Sveitsin pääsy unionin sähkön sisämarkkinoille. Sillä pyritään esimerkiksi vauhdittamaan rajatylittävää sähkökauppaa, takaamaan sähkömarkkinoiden eheys ja avoimuus sekä kaikkien sähkömarkkinatoimijoiden yhdenvertainen kohtelu, varmistamaan sähköverkkojen vakaus ja toimitusvarmuus sekä edistämään sähkön tuottamista uusiutuvista energialähteistä. Sopimuksessa määritellään sähkön sisämarkkinoihin sovellettavat säännöt ja käsitteet sekä siirto- ja jakeluverkonhaltijoiden kaltaisten toimijoiden tehtävät ja vastuualueet. Siinä määrätään myös siirtymäjärjestelystä, joka koskee sellaisia olemassa olevia pitkäaikaisia kapasiteettivaroja rajayhdysjohdoille Sveitsin rajalla, jotka eivät ole unionin säännösten mukaisia.

Kun on kyse ympäristönsuojelusta sähköalalla, Sveitsillä on velvollisuus antaa tai pitää voimassa Sveitsin lainsäädännössä säännöksiä, joilla varmistetaan vähintään sama suojelun taso kuin asiaa koskevassa unionin säännöstössä. Tällaiset säännökset eivät saa muodostaa estettä sellaisten unionista peräisin olevien tavaroiden ja palvelujen vapaalle pääsulle Sveitsin markkinoille, jotka täyttävät asiaa koskevassa unionin säännöstössä asetetut vaatimukset. Dynaamisen mukauttamisen velvoitteeseen sovelletaan poikkeusta, joka sallii Sveitsin toteuttaa tarvittavia, oikeasuhteisia ja vääristämättömiä toimenpiteitä sähkön toimitusvarmuuden varmistamiseksi. Sveitsi voi luoda ja ottaa käyttöön sähköreservejä sopimuksen kanssa yhteensopivassa laajuudessa.

Sopimuksen perusteella Sveitsi osallistuu asetuksella (EU) 2019/942¹⁵ perustetun Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston (ACER) toimintaan ja rahoittamiseen. Sopimukseen sisältyy vakiomuotoinen lisäys ACERin ja sen henkilöstön oikeuksista, erioikeuksista ja vapauksista. Sveitsillä on myös pääsy unionin tietokantaan, joka on perustettu uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetulla direktiivillä (EU) 2018/2001¹⁶ ja jonka rahoittamiseen se osallistuu vakiomuotoisten rahoitusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti.

Sopimukseen sisältyy valtioneuvoston määräyksiä, ja siihen liitetään yhteinen julistus.

Pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta

Pöytäkirjassa yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta määrätään dynaamisesta yhdenmukaistamisesta ja samanaikaisesta soveltamisesta Sveitsissä koko sen unionin säännösten laajuudelta, joka liittyy elintarvikeketjuun.

Voimassa olevasta maataloustuotteiden kauppaa koskevasta sopimuksesta poistetaan terveyttä ja kasvinsuojelua koskevat liitteet. Näitä aihealueita käsitellään jatkossa pöytäkirjassa yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta. Näiden liitteiden vuoksi maataloustuotteiden kauppaa

¹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/942, annettu 5 päivänä kesäkuuta 2019, Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston perustamisesta (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 22).

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2001, annettu 11 päivänä joulukuuta 2018, uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (EUVL L 328, 21.12.2018, s. 82).

koskeva sopimus luokitellaan nykyisessä muodossaan sopimukseksi sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu.

Maataloustuotteiden kauppaa koskevaa sopimusta täydentävä pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta on kuitenkin edelleen kytköksissä kyseiseen sopimukseen siten, että sopimuksen tai pöytäkirjan voimassaolon päättyessä myös toisen välineen voimassaolo päättyy automaattisesti.

Pöytäkirjalla perustetaan yhteinen elintarviketurvallisuusalue, joka kattaa kaikki elintarvikeketjun ulottuvuudet. Sen tavoitteena on esimerkiksi lisätä elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuutta, varmistaa ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden korkea taso, torjua mikrobilääkeresistenssiä sekä parantaa eläinten suojelua ja edistää eläinten hyvinvointia koskevia tiukkoja vaatimuksia.

Pöytäkirjaan yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta sisältyy – koko elintarvikeketjua koskevan unionin säännösten kaikkien säädösten dynaamisen yhdenmukaistamisen ohella – Sveitsin velvoite soveltaa väliaikaisesti muita kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä säädöksiä, jotka perustuvat sovellettavaan johdettuun oikeuteen, siitä päivästä alkaen, jona tällaisia muita kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä säädöksiä aletaan soveltaa unionissa, siihen päivään saakka, jona sekakomitea tekee päätöksen tällaisten säädösten sisällyttämisestä, jotta voidaan taata niiden samanaikainen soveltaminen yhteisellä elintarviketurvallisuusalueella kauttaaltaan.

Poikkeukset dynaamisen mukauttamisen velvoitteeseen sallivat Sveitsin tietyin edellytyksin pitää voimassa kansalliset säännökset, jotka koskevat muuntogeenisiä organismeja ja eläinten hyvinvointia. Lisäksi Sveitsi voi säilyttää tuontitoimenpiteensä, jotka koskevat sellaisten nautojen lihaa, joiden kasvunedistämiseen on mahdollisesti käytetty hormoneja, edellyttäen että tällaista naudanlihaa ei siirretä unioniin.

Tapauksessa, jossa osapuoli ei noudata välitysoikeuden päätöstä, on mahdollista toteuttaa korvaavia toimenpiteitä joko yhteistä elintarviketurvallisuusaluetta koskevan pöytäkirjan tai minkä tahansa muun sellaisen sopimuksen perusteella, joka liittyy sisämarkkinoihin, joihin Sveitsi osallistuu, taikka maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen perusteella.

Sveitsin olisi voitava valmistella siirtymistä nykyisestä vastaavuuteen perustuvasta järjestelmästä sellaiseen järjestelmään, joka perustuu periaatteeseen, jonka mukaan sen alueella sovelletaan unionin säännöstöä samanaikaisesti. Sen vuoksi pöytäkirjassa yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta määrätään, että maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen nykyisillä terveyttä ja kasvinsuojelua koskevilla liitteillä on edelleen oikeusvaikutuksia enintään 24 kuukauden pituisen siirtymäkauden ajan. Tämän kauden päätyttyä kaikkia yhteistä elintarviketurvallisuusaluetta koskevan pöytäkirjan määräyksiä sovelletaan täysimääräisesti.

Pöytäkirjassa määrätään Sveitsin pääsystä Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaiseen (EFSA), joka on perustettu asetuksella (EY) N:o 178/2002¹⁷, ja siihen vakiomuotoinen lisäys EFSA:n ja sen henkilöstön oikeuksista, erioikeuksista ja vapauksista. Pöytäkirjassa määrätään

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 178/2002, annettu 28 päivänä tammikuuta 2002, elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä (EYVL L 31, 1.2.2002, s. 1).

myös Sveitsin rahoitusosuudesta edellä mainittujen vakimuotoisten rahoitusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti EFSA:n ja seuraavien tietojärjestelmien rahoittamiseen:

- EUROPHYT-portaali, sellaisena kuin se on vahvistettuna komission direktiivissä 94/3/EY¹⁸,
- elintarvikkeita ja rehuja koskeva nopea hälytysjärjestelmä (RASFF), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EY) N:o 178/2002¹⁹,
- terveys- ja kasvinsuojeluserifioinnin alusta (TRACES), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EU) 2017/625²⁰, ja
- eläintautien tietojärjestelmä (ADIS), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EU) 2020/2002²¹.

Sopimus maataloustuotteiden kaupasta

Kun erityisellä muutospöytäkirjalla käyttöön otettavat maataloustuotteiden kauppaa koskevaan sopimukseen tehtävät muutokset tulevat voimaan, maataloustuotteiden kauppaa koskevaa sopimusta ei enää pidetä sopimuksena sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu.

Sen jälkeen kun maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen terveyttä ja kasvinsuojelua koskevat liitteet on poistettu, muutetun sopimuksen soveltamisala sekä jäljellä olevat liitteet rajoittuvat kauppaan liittyviin näkökohtiin. Vastaavasti unionin säännösten yhdenmukaisen tulkinnan ja soveltamisen käsitteet, Euroopan unionin tuomioistuimen rooli, dynaaminen yhdenmukaistaminen ja valtioneuvoston säännöt eivät ole merkityksellisiä tässä yhteydessä. Näin ollen tässä sopimuksessa määrätty institutionaalinen kehys eroaa siitä kehyksestä, joka sisältyy pöytäkirjaan yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta.

Muutospöytäkirjalla päivitetään riitojenratkaisumekanismeja unionin ja Sveitsin kauppasopimuksissa vakiintuneen käytännön mukaisesti. Sovellettava

¹⁸ Komission direktiivi 94/3/EY, annettu 21 päivänä tammikuuta 1994, kolmannesta maasta tulevan välittömästi kasvien terveyttä uhkaavan lähetysten tai haitallisen organismin pysäyttämistä koskevasta ilmoitusmenettelystä (EYVL L 32, 5.2.1994, s. 37).

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, annettu 28 päivänä tammikuuta 2002, elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä (EYVL L 31, 1.2.2002, s. 1).

²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2017, virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (EUVL L 95, 7.4.2017, s. 1).

²¹ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/2002, annettu 7 päivänä joulukuuta 2020, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 soveltamissäännöistä siltä osin kuin on kyse luetteloiduista taudeista ilmoittamisesta ja raportoinnista unionissa, unionin seuranta- ja hävittämishojelmien sekä taudista vapaan aseman tunnustamista koskevien hakemusten toimittamis- ja raportointimuodoista ja -menettelyistä sekä sähköisestä tietojärjestelmästä (EUVL L 412, 8.12.2020, s. 1).

riitojenratkaisumenettely perustuu siihen mekanismiin, joka sisältyy sopimukseen sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu. Sopimuksella on myös sisämarkkinoihin liittyvien sopimusten kanssa yhteisiä välitysoikeusmääräyksiä. Euroopan unionin tuomioistuimelle ei anneta roolia riitojenratkaisun yhteydessä. Jos osapuoli ei noudata välitysoikeuden päätöstä, korvaavia toimenpiteitä voidaan toteuttaa joko maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen tai yhteistä elintarviketurvallisuusaluetta koskevan pöytäkirjan perusteella, ei kuitenkaan sellaisten muiden sopimusten perusteella, jotka liittyvät sisämarkkinoihin, joihin Sveitsi osallistuu.

Yhteistyösopimukset terveyden, koheesion ja avaruuden aloilla

Terveysasioita koskeva sopimus

Terveysasioita koskevalla sopimuksella pyritään vahvistamaan EU:n ja Sveitsin yhteistyötä rajatylittävien vakavien terveysuhkien osalta nivomalla Sveitsi osaksi asiaankuuluvia mekanismeja ja elimiä.

Kyseessä ei ole sopimus sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu. Terveysasioita koskevassa sopimuksessa sovelletaan kuitenkin edellä mainittuja täysin samanlaisia institutionaalisia määräyksiä analogisesti, ja siihen sisältyy velvoite toteuttaa dynaaminen yhdenmukaistaminen asiaa koskevan unionin säännösten kanssa.

Sopimukseen sisältyy joukko välitysoikeusmääräyksiä, jotka ovat samoja kuin sopimuksissa sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu, ja koskevat muun muassa Euroopan unionin tuomioistuimen roolia. Riitatapauksissa voidaan toteuttaa korvaavia toimenpiteitä mahdollisen epätasapainon korjaamiseksi joko terveysasioita koskevan sopimuksen tai unionin ohjelmia koskevan sopimuksen terveysasioita koskevan osatekijän (EU4Health) perusteella.

Sopimuksessa määrätään Sveitsin pääsystä Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskukseen (ECDC), joka on perustettu asetuksella (EY) N:o 851/2004²², ja Sveitsin rahoitusosuudesta ECDC:hen vakimuotoisten rahoitusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti. Sopimukseen sisältyy vakimuotoinen lisäys ECDC:n ja sen henkilöstön oikeuksista, erioikeuksista ja vapauksista.

Asetuksessa (EU) 2022/2371²³ vahvistetun varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmän osalta Sveitsin rahoitusosuus nykyisen monivuotisen rahoituskehiksen puitteissa on osa sen rahoitusosuutta ECDC:n ja EU4Health-ohjelman rahoittamiseen. Jos varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmä rahoitetaan seuraavan monivuotisen rahoituskehiksen puitteissa eri lähteistä, edellä mainittuja yksityiskohtaisia sääntöjä sovelletaan Sveitsin rahoitusosuuteen varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmään.

Koheesiosopimus

Koheesiosopimus ei ole sopimus sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu.

²² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 851/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, tautien ehkäisyyn ja valvonnan eurooppalaisen keskuksen perustamisesta (EUVL L 142, 30.4.2004).

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/2371, annettu 23 päivänä marraskuuta 2022, rajatylittävistä vakavista terveysuhista ja päätöksen N:o 1082/2013/EU kumoamisesta (EUVL L 314, 6.12.2022, s. 26).

Koheesiosopimus muodostaa perustan Sveitsin säännölliselle rahoitusosuudelle taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen unionissa täydennyksenä unionin ja jäsenvaltioiden toimenpiteille koheesioalalla.

Sopimuksessa vahvistetaan parametrit ja säännöt Sveitsin rahoitusosuuden määrittämiseksi. Rahoitusosuuskaudet määritellään sovellettavan unionin monivuotisen rahoituskehysten mukaisesti. Ensimmäisen rahoitusosuuskauden on määrä alkaa 1. tammikuuta 2030 ja päättyä 31. joulukuuta 2036. Sitä täydennetään kertaluonteisella ylimääräisellä rahoitussitoumuksella, joka kattaa vuoden 2024 lopun ja vuoden 2029 lopun välisen ajan.

Kunkin rahoitusosuuskauden alussa osapuolten on tehtävä yhteisymmärryspöytäkirja, jossa kuvataan aihealueet, joilla Sveitsin rahoitusosuutta voidaan käyttää kyseisellä kaudella. Niitä ovat esimerkiksi osallistava inhimillinen ja sosiaalinen kehitys, kestävä ja osallistava talouskehitys, vihreä siirtymä, demokratia ja osallistuminen sekä muuttoliike.

Yhteisymmärryspöytäkirjassa olisi esitettävä myös rahoitusosuuden määrä, joka on määritetty sopimuksessa vahvistettujen sääntöjen perusteella. Sveitsin rahoitusosuutta ei siirretä unionin talousarvioon.

Yhteisymmärryspöytäkirja muodostaa perustan Sveitsin ja edunsaajajäsenvaltioiden välisille maakohtaisille täytäntöönpanosopimuksille. Kyseisissä sopimuksissa täsmennetään maakohtaiset määrärahat ja niiden jakautuminen aihealueittain, tukitoimenpiteet, hallinnointi- ja valvontarakenteet ja sovellettavat ehdot sekä toimivaltaiset viranomaiset kyseessä olevassa jäsenvaltiossa.

Sopimuksen riitojenratkaisumekanismeilla on paitsi yhteneväisyyksiä myös eroavaisuuksia sen mekanismin kanssa, joka sisältyy sopimukseen sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu. Sopimuksella on sisämarkkinoihin liittyvien sopimusten kanssa erityisesti yhteisiä välitysoikeusmääräyksiä. Siinä ei kuitenkaan anneta roolia Euroopan unionin tuomioistuimelle. Riitatapauksissa voidaan toteuttaa korvaavia toimenpiteitä mahdollisen epätasapainon korjaamiseksi joko koheesiosopimuksen tai minkä tahansa koheesiosopimuksessa luetellun sopimuksen perusteella.

Avaruushjelmavirastoa koskeva sopimus

Avaruushjelmavirastoa koskeva sopimus ei ole sopimus sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu. Siinä esitetään edellytykset, joiden täyttyessä Sveitsillä on oikeus osallistua asetuksella (EU) 2021/696²⁴ perustetun Euroopan unionin avaruushjelmaviraston (EUSPA) toimintaan. Sopimus perustuu vuonna 2014 tehtyyn EU:n ja Sveitsin väliseen eurooppalaisia satelliittinavigointiohjelmia koskevaan sopimukseen²⁵. Avaruushjelmavirastoa koskevassa sopimuksessa määrätään, että osapuolet soveltavat sitä väliaikaisesti sen allekirjoittamisen jälkeen.

Sopimuksessa vahvistetaan Sveitsin rahoitusosuus EUSPAan. Toiminnallinen osuus ja osallistumismaksut lasketaan samalla jakoperusteella, joka vahvistetaan sopimuksissa

²⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/696, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2021, unionin avaruushjelman ja Euroopan unionin avaruushjelmaviraston perustamisesta sekä asetusten (EU) N:o 912/2010, (EU) N:o 1285/2013 ja (EU) N:o 377/2014 ja päätöksen N:o 541/2014/EU kumoamisesta (EUVL L 170, 12.5.2021, s. 69).

²⁵ Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välinen eurooppalaisia satelliittinavigointiohjelmia koskeva yhteistyösopimus (EUVL L 15, 20.1.2014, s. 3).

sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu vuodesta 2028 alkaen. Riippuen siitä, mistä päivästä alkaen sopimusta sovelletaan väliaikaisesti, toiminnallinen osuus, jonka perusteella osallistumismaksut lasketaan, on suuruudeltaan 2 prosenttia vuonna 2026 ja 3 prosenttia vuonna 2027. Vuodesta 2028 alkaen prosenttiosuus on sama kuin muissa sopimuksissa, joissa määrätään Sveitsin osallistumisesta virastojen toimintaan, eli 4 prosenttia.

Sopimus sallii Sveitsin osallistua myös avaruushjelman muihin osiin, jotka menevät pidemmälle kuin Galileo-ohjelma ja Euroopan geostationaarinen navigointilisäjärjestelmä (EGNOS), jotka vahvistetaan vuoden 2014 sopimuksessa, jos unionin ohjelmia koskevan sopimuksen pöytäkirjassa niin määrätään.

Sopimus sisältää vakiomuotoisen lisäyksen, joka koskee EUSPAn ja sen henkilöstön oikeuksia, vapauksia ja erioikeuksia.

Pöytäkirja parlamentaarisesta yhteistyöstä

Pöytäkirjalla parlamentaarisesta yhteistyöstä perustetaan parlamentaarinen sekavaliokunta, joka toimii Euroopan parlamentin ja Sveitsin liittokokouksen jäsenten välisenä vuoropuhelu- ja keskustelufoorumina. Parlamentaarinen sekavaliokunta pyrkii edistämään keskinäistä ymmärtämystä ja pohdintaa EU:n ja Sveitsin välisestä laajasta suhteesta, myös sen mahdollisesta kehittämisestä edelleen. Parlamentaariselle sekavaliokunnalle ilmoitetaan säännöllisesti kaikista päätöksistä ja suosituksista, joita millä tahansa laajaan pakettiin kuuluvalla sopimuksella perustetut sekakomiteat ovat hyväksyneet. Parlamentaarinen sekavaliokunta voi pyytää kaikkia merkityksellisiä tietoja minkä tahansa laajaan pakettiin kuuluvan sopimuksen täytäntöönpanosta. Se voi myös antaa osapuolille suosituksia.

Yhteinen julistus korkean tason vuoropuhelun käynnistämisestä unionin ja Sveitsin välillä

Perustettavan korkean tason vuoropuhelun avulla pyritään

- edistämään keskinäistä ymmärtämystä ja yhteistyötä neuvotellun laajan kahdenvälisen paketin osalta sekä kahdenvälisten suhteiden mahdollista kehittämistä edelleen,
- keskustelemaan yhteistä etua koskevista kysymyksistä, erityisesti Sveitsin osallistumisesta sisämarkkinoihin ja mahdollisuuksista vahvistaa kumppanuutta, sekä
- arvioimaan laajan kahdenvälisen paketin täytäntöönpanoa, sekakomiteoiden työtä ja kahdenvälisten suhteiden mahdollista kehittämistä edelleen.

Sopimusten allekirjoittaminen ja tekstit

Sopimusten ja pöytäkirjojen tekstit toimitetaan neuvostolle yhdessä tämän ehdotuksen kanssa. Eri sopimuksiin tai pöytäkirjoihin liitettyjen yhteisten julistusten tekstit toimitetaan yhdessä tämän ehdotuksen kanssa. Samaan aikaan toimitetaan myös yhteinen julistus, joka koskee korkean tason vuoropuhelun käynnistämistä unionin ja Sveitsin välillä, ja kaksi Sveitsin yksipuolista julistusta, joista toinen liittyy henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevaan sopimukseen ja toinen terveysasioita koskevaan sopimukseen.

Perussopimusten mukaisesti komission tehtävänä on varmistaa sopimusten ja pöytäkirjojen allekirjoittaminen sillä varauksella, että sopimusten ja pöytäkirjojen tekeminen saatetaan myöhemmin päätökseen. Lisäksi Euroopan komission olisi allekirjoitettava korkean tason vuoropuhelua koskevan yhteisen julistuksen teksti unionin puolesta.

Taulukko 1: Yleiskatsaus institutionaalisiin ja muihin määräyksiin, jotka ovat yhteisiä sopimuksille sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu, ja terveysasioita koskevalle sopimukselle

Sopimuksen määräykset	Täysin samanlaiset määräykset
Yleiset määräykset	– Sopimuksen institutionaaliset tavoitteet ja/tai tarkoitus – Sopimuksen luonne ja pöytäkirjojen suhde sopimukseen (voimassa olevan sopimuksen tapauksessa)
Sopimuksen yhdenmukaistaminen unionin säädösten kanssa	– Sekakomitean velvollisuus sisällyttää sopimukseen uusia säädöksiä, jotka kuuluvat sopimuksen soveltamisalaan – Osallistuminen säädöksen laatimiseen (”päästösten muotoilu”) ja säädösten sisällyttäminen sopimukseen – Perustuslaillisten velvoitteiden täyttäminen Sveitsissä
Sopimuksen tulkinta ja soveltaminen	– Yhdenmukainen tulkinta, tehokas ja sopusointuinen soveltaminen sekä yksinoikeusperiaatteet – Menettely tulkintaan tai soveltamiseen liittyvissä ongelmatapauksissa, korvaavat toimenpiteet ja lainkäyttöalueiden välinen yhteistyö
Muut määräykset	– Sekakomitea – Sveitsin rahoitusosuus niiden virastojen ja tietojärjestelmien rahoitukseen, joihin sillä on pääsy – Tietojen käsittely – Unionin säädöksissä olevat viittaukset seuraaviin: jäsenvaltioiden alueet ja kansalaiset, säädösten voimaantulo ja täytäntöönpano, osoitus, jäsenvaltioiden oikeudet ja velvollisuudet
Loppumääräykset	– Voimaantulo ja täytäntöönpano – Muutokset ja irtisanominen
Liite Sveitsin rahoitusosuuden täytäntöönpanosta	– Luettelo toiminnoista, elimistä ja tietojärjestelmistä – Maksuehdot – Siirtymäjärjestelyt (tarvittaessa)
Välitysoikeutta koskeva liite/lisäys	– Välitysoikeuden kirjaamo- ja sihteeripalvelut – Riitojenratkaisumenettelyn aloittaminen – Välitysoikeuden kokoonpano – Välitysmenettelyt – Välitysoikeuden päätökset

Virastojen erioikeuksia ja vapauksia koskeva lisäys	– Viraston tilojen, rakennusten ja arkistojen loukkaamattomuus – Verovapautus varoille ja tuloille sekä tavaroille ja palveluille, jotka on tarkoitettu viralliseen käyttöön – Kirjeenvaihdon ja viestinnän diplomaattiasema – Henkilöstösääntöjen soveltamisalaan kuuluvien virkamiesten erioikeudet, vapaudet, verotus ja sosiaaliturva
---	--

Taulukko 2: Valtiontukimääräykset, jotka ovat yhteiset sähkösopimukselle sekä lentoliikenne- ja maaliikennesopimusten valtiontukipöytäkirjoille

Valtiontukipöytäkirjan osa/luku tai liitteet	Täysin samanlaiset määräykset
Päätteksti	– Valtiontukiin liittyvät tavoitteet – Pöytäkirjan suhde voimassa olevaan sopimukseen (voimassa olevan sopimuksen tapauksessa) – Sopimuksen kanssa yhteensopimaton ja yhteensopiva valtiontuki sekä voimassa oleva tuki – Valvonta, avoimuus, yhteistyötä koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja kuuleminen – Säädösten sisällyttäminen osaksi lainsäädäntöä – Ratifiointi ja voimaantulo, muutokset ja irtisanominen
Poikkeuksia ja selvennyksiä koskeva liite	– Sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kanssa yhteensopivat toimenpiteet
Liite unionissa sovellettavista yleisistä ja alakohtaisista säädöksistä	– Kaikkiin aloihin sovellettavissa olevat yleiset säännöt, joita täydennetään alakohtaisilla säännöillä, jotka koskevat tiettyä kyseessä olevan sopimuksen kattamaa alaa

Ehdotus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

laajan sopimuspaketin allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta kahdenvälisen suhteiden lujittamiseksi, syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa sekä Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä tehtävän sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 217 artiklan yhdessä sen 218 artiklan 5 kohdan ja 218 artiklan 8 kohdan toisen alakohdan kanssa,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Neuvosto antoi 12 päivänä maaliskuuta 2024 komissiolle luvan aloittaa Sveitsin valaliiton, jäljempänä myös 'Sveitsi', kanssa neuvottelut laajasta toimenpidepaketista, joka liittyy kahdenvälisiin suhteisiin Sveitsin kanssa ja koostuu sisämarkkinoita koskevien unionin ja Sveitsin välisten sopimusten institutionaalisista ja valtioneuvomääräyksistä ja tietyistä tarvittavista mukautuksista, Sveitsin osallistumista unionin ohjelmiin koskevasta sopimuksesta¹ sekä sopimuksesta², joka muodostaa perustan Sveitsin pysyväle rahoitusosuudelle alueiden välisten taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämistä varten. Neuvosto oli antanut komissiolle myös luvan aloittaa Sveitsin kanssa neuvottelut uusista sähköä, terveysasioita ja elintarviketurvallisuutta koskevista sopimuksista, Sveitsin osallistumisesta unionin avaruusohjelma- ja rautatievirastojen toimintaan sekä Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen muuttamisesta kabotaasin mahdollistamiseksi.
- (2) Komissio on neuvotellut unionin puolesta laajan sopimuspaketin. Siihen sisältyvät sisämarkkinoita, joihin Sveitsi osallistuu, koskevien Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisten voimassa olevien sopimusten pöytäkirjat institutionaalisista ja valtioneuvomääräyksistä ja muutoksista, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen voimassa olevan maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen

¹ Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus lentoliikenteestä, Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta, Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus maataloustuotteiden kaupasta. Kaikki sopimukset on allekirjoitettu 21. kesäkuuta 1999 (EYVL L 114, 30.4.2002, s. 1).

² Neuvoston päätös (EU, Euratom) 2024/995, annettu 12 päivänä maaliskuuta 2024, luvan antamisesta aloittaa neuvottelut Sveitsin valaliiton kanssa sisämarkkinoita koskevien Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisten sopimusten institutionaalisista määräyksistä, Sveitsin valaliiton unionin ohjelmiin osallistumista koskevasta sopimuksesta ja sopimuksesta, joka muodostaa perustan Sveitsin valaliiton pysyväle rahoitusosuudelle unionin koheesiota varten (EUVL L, 2024/995, 26.3.2024).

pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta, Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus sähköstä, Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus terveysasioista, Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa, Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin, Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä sekä Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen pöytäkirja parlamentaarisesta yhteistyöstä.

- (3) Institutionaalisissa pöytäkirjoissa vahvistetaan sekakomitean velvollisuus sisällyttää sopimuksiin kaikki niiden soveltamisalaan kuuluvat unionin oikeuden säädökset ja määräykset, joilla varmistetaan, että kyseessä olevat säännöt sitovat Sveitsiä. Niillä varmistetaan kaikkien niiden sopimusten yhdenmukainen tulkinta ja soveltaminen, jotka liittyvät sisämarkkinoihin, joihin Sveitsi osallistuu, ja unionin oikeuden käsitteiden – jos niitä käytetään kyseisten sopimusten soveltamisen yhteydessä – tulkinta ja soveltaminen Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti. Institutionaalisissa pöytäkirjoissa vahvistetaan tehokas mekanismi välitysmenettelyyn perustuvalle riitojenratkaisulle, mukaan lukien kaikkien tapauksesta johtuvien unionin oikeutta koskevien kysymysten saattaminen Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Välitysoikeuden päätöksen noudattamatta jättämisen tapauksessa voidaan toteuttaa oikeasuhteisia korvaavia toimenpiteitä asianomaisen sopimuksen tai minkä tahansa sellaisen sopimuksen perusteella, joka liittyy sisämarkkinoihin, joihin Sveitsi osallistuu.
- (4) Tarvittavat sisällölliset muutokset tehdään voimassa olevien sopimusten muutospöytäkirjoilla uuden institutionaalisen kehyksen mukaisesti. Lisäksi lentoliikennesopimuksen muutospöytäkirjassa määrätään kabotaasioikeuksien vastavuoroisesta vaihdosta.
- (5) Voimassa olevien lentoliikenne- ja maaliikennesopimusten valtioneuvostonpöytäkirjoilla taataan tasapuoliset toimintaedellytykset Sveitsin osallistumiselle sisämarkkinoille kyseisten sopimusten kattamilla aloilla. Sveitsi soveltaa aineellisia ja menettelyllisiä sääntöjä, myös valvonta- ja lainvalvontamekanismeja, jotka vastaavat unionissa sovellettavia sääntöjä.
- (6) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen muutospöytäkirjalla päivitetään sopimuksen riitojenratkaisumekanismeja sen vakiintuneen käytännön mukaisesti, jota noudatetaan unionin kauppasopimuksissa.
- (7) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen erillisellä pöytäkirjalla luodaan yhteinen elintarviketurvallisuusalue, joka kattaa kaikki elintarvikeketjun ulottuvuudet. Pöytäkirja sisältää institutionaaliset määräykset, jotka ovat yhteisiä kaikille sopimuksille sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu.
- (8) Uudessa Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisessä sähkösopimuksessa vahvistetaan säännöt ja edellytykset, joiden mukaisesti Sveitsi voi osallistua sähkön sisämarkkinoihin. Sopimus sisältää institutionaaliset määräykset, jotka ovat yhteisiä kaikille sopimuksille sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu, sekä valtioneuvostonpöytäkirjoja, jotka ovat lähes samat kuin lento- ja maaliikenteen alalla sovellettavat säännöt.

- (9) Uudella Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisellä terveysasioita koskevalla sopimuksella pyritään tiivistämään unionin ja Sveitsin välistä yhteistyötä rajatylittävien vakavien terveysuhkien osalta. Siinä sovelletaan analogisesti institutionaalisia määräyksiä, jotka ovat yhteisiä sopimuksille sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu. Tämä sopimus liittyy Sveitsin osallistumiseen unionin terveysalan toimintaohjelmaan, jäljempänä 'EU4Health-ohjelma'.
- (10) Uudessa Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisessä sopimuksessa Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa vahvistetaan oikeusperusta ja parametrit Sveitsin säännölliselle rahoitusosuudelle taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen unionissa laajan paketin puitteissa. Sopimukseen sisältyy riitojenratkaisumekanismi. Jos välitysoikeuden päätöstä ei noudateta, oikeasuhteisia korvaavia toimenpiteitä voidaan toteuttaa minkä tahansa sellaisen sopimuksen perusteella, jota paketti koskee.
- (11) Uudessa Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisessä sopimuksessa Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä vahvistetaan edellytykset, joiden nojalla Sveitsi voi osallistua viraston työhön.
- (12) Eri institutionaalisissa pöytäkirjoissa ja uusissa sopimuksissa olevilla täysin samanlaisilla määräyksillä varmistetaan Sveitsin rahoitusosuus niiden tietojärjestelmien ja virastojen kustannuksiin, joihin se osallistuu.
- (13) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisellä pöytäkirja parlamentaarista yhteistyöstä perustetaan parlamentaarinen sekavaliokunta, joka toimii Euroopan parlamentin ja Sveitsin liittokokouksen jäsenten välisenä vuoropuhelu- ja keskustelufoorumina. Tavoitteena on edistää keskinäistä ymmärtämystä ja pohdintaa EU:n ja Sveitsin välisestä laajasta suhteesta, myös sen mahdollisesta kehittämisestä edelleen.
- (14) Tämän päätöksen kohteena olevat sopimukset ja pöytäkirjat muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden ja luovat rakenteen lujitetulle ja kattavalle kumppanuudelle monilla perussopimuksiin kuuluvilla aloilla oikeuksien ja velvollisuuksien asianmukaisen tasapainon pohjalta. Näiden sopimusten ja pöytäkirjojen allekirjoittamista koskevan päätöksen olisi siten perustuttava aineelliseen oikeusperustaan, josta määrätään Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa sellaisen assosiaation perustamista varten, johon liittyy vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia, yhteistä toimintaa ja erityisiä menettelyitä.
- (15) Yhteistyön laajentamiseksi sopimuksessa Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä määrätään, että osapuolet soveltavat sitä väliaikaisesti omien sisäisten menettelyjensä ja lainsäädäntönsä mukaisesti 1 päivästä tammikuuta 2026, jos kyseisen sopimuksen allekirjoituspäivä on ennen 1 päivää heinäkuuta 2026, tai sen allekirjoittamista seuraavan vuoden 1 päivästä tammikuuta, jos kyseisen sopimuksen allekirjoituspäivä on 30 päivän kesäkuuta 2026 jälkeen. Kyseistä sopimusta olisi sen vuoksi sovellettava väliaikaisesti sen voimaantuloon asti.
- (16) Sveitsin valaliiton osallistumista unionin ohjelmiin koskevan Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen allekirjoittamiseen sovelletaan erillisiä menettelyitä.
- (17) Korkean tason vuoropuhelun käynnistämistä laajasta kahdenvälisestä paketista sekä Euroopan unionin ja Sveitsin kahdenvälisen suhteiden mahdollista kehittämistä

edelleen koskevan Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton yhteisen julistuksen allekirjoittaminen Euroopan unionin puolesta olisi hyväksyttävä.

- (18) Tämän päätöksen kohteena olevat sopimukset ja pöytäkirjat olisi allekirjoitettava unionin puolesta ja kyseisiin sopimuksiin ja pöytäkirjoihin liitettävät yhteiset julistukset olisi hyväksyttävä,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Annetaan lupa allekirjoittaa seuraavat sopimukset ja pöytäkirjat unionin puolesta sillä varauksella, että niiden tekeminen saatetaan päätökseen³:

- (a) henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja
- (b) henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- (c) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen muutospöytäkirja
- (d) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- (e) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen valtiontukipöytäkirja
- (f) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja
- (g) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- (h) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen valtiontukipöytäkirja
- (i) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja
- (j) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja
- (k) maataloustuotteiden kaupasta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimuksen muutospöytäkirja
- (l) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen pöytäkirja yhteisestä elintarviketurvallisuusalueesta
- (m) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sähkösopimus
- (n) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen terveysasioita koskeva sopimus
- (o) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa

³ Sopimusten ja pöytäkirjojen tekstit julkaistaan yhdessä niiden tekemistä koskevan päätöksen kanssa.

- (p) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä
- (q) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen pöytäkirja parlamentaarisesta yhteistyöstä.

2 artikla

1. Hyväksytään korkean tason vuoropuhelun käynnistämistä laajasta kahdenvälisestä paketista sekä Euroopan unionin ja Sveitsin kahdenvälisen suhteiden mahdollista kehittämistä edelleen koskevan Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton yhteisen julistuksen⁴ allekirjoittaminen.
2. Hyväksytään seuraavat yhteiset julistukset, jotka liitetään tämän päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuihin sopimuksiin ja pöytäkirjoihin:
 - (a) seuraavat yhteiset julistukset⁵, jotka liitetään tämän päätöksen 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettuun muutospöytäkirjaan:
 - yhteinen julistus unionin kansalaisuudesta;
 - yhteinen julistus direktiivissä 2004/38/EY myönnettyjen oikeuksien väärinkäytön ehkäisemisestä ja torjumisesta;
 - yhteinen julistus sosiaaliavustuksen epäämisestä ja oleskelun päättämisestä ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista;
 - yhteinen julistus työn vastaanottoa koskevasta ilmoituksesta;
 - yhteinen julistus tutkintojen tunnustamista koskevasta yleissopimuksesta;
 - yhteinen julistus avoimista työpaikoista;
 - yhteinen julistus yhteisistä tavoitteista, jotka koskevat vapautta tarjota palveluja enintään 90 työpäivän ajan ja joilla varmistetaan lähetettyjen työntekijöiden oikeudet;
 - yhteinen julistus tehokkaista valvontajärjestelmistä mukaan lukien Sveitsin kaksinkertainen täytöntöönpanojärjestelmä;
 - yhteinen julistus periaatteesta ”sama palkka samasta työstä samassa paikassa” ja oikeasuhteisesta ja asianmukaisesta lähetettyjen työntekijöiden suojelutasosta;
 - yhteinen julistus Sveitsin osallistumisesta Euroopan työviranomaisen toimintaan;
 - yhteinen julistus rajatyöntekijöiden ilmoitusluontoisesta rekisteröintijärjestelmästä;
 - yhteinen julistus kahden EU-säädöksen sisällyttämisestä sopimuksen liitteeseen I;
 - (b) tämän päätöksen 1 artiklan e alakohdassa tarkoitettuun valtioneuvoston pöytäkirjaan liitettävä yhteinen julistus⁶;

⁴ Julistus on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [XXX].

⁵ Julistukset on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [XXX].

- (c) tämän päätöksen 1 artiklan f alakohdassa tarkoitettuun muutospöytäkirjaan liitettävä yhteinen julistus⁷;
- (d) tämän päätöksen 1 artiklan h alakohdassa tarkoitettuun valtioneuvoston päätöksen liitettävä yhteinen julistus⁸;
- (e) tämän päätöksen 1 artiklan m alakohdassa tarkoitettuun sopimukseen liitettävä yhteinen julistus⁹.

3. Neuvosto panee merkille seuraavat Sveitsin julistukset:

- (a) tämän päätöksen 1 artiklan a alakohdassa tarkoitettuun muutospöytäkirjaan liitettävä Sveitsin julistus itsenäisten ammatinharjoittajien osalta toteutettavista toimenpiteistä työhön liittyvää lyhytaikaista oleskelua koskevan ilmoitusmenettelyn yhteydessä¹⁰;
- (b) tämän päätöksen 1 artiklan n alakohdassa tarkoitettuun sopimukseen liitettävä Sveitsin valaliiton julistus institutionaalisten osatekijöiden sisällyttämisestä soveltuvien osien terveysasioita koskevaan sopimukseen¹¹.

3 artikla

Jollei vastavuoroisuudesta muuta johdu, tämän päätöksen 1 artiklan p alakohdassa tarkoitettua sopimusta sovelletaan väliaikaisesti kyseisen sopimuksen 15 artiklan 3 kohdan mukaisesti.¹²

4 artikla

Tämä päätös tulee voimaan päivänä, jona se hyväksytään.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*

⁶ Julistus on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [XXX].

⁷ Julistus on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [XXX].

⁸ Julistus on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [XXX].

⁹ Julistus on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [XXX].

¹⁰ Julistus on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [XXX].

¹¹ Julistus on julkaistu virallisessa lehdessä EUVL L [XXX].

¹² Päivämäärä, josta alkaen sopimusta sovelletaan väliaikaisesti, julkaistaan virallisessa lehdessä.

**SÄÄDÖSEHDOTUKSEEN LIITTYVÄ RAHOITUSTA JA DIGITAALISIA
VAIKUTUKSIA KOSKEVA SELVITYS**

**”TULOT” – EHDOTUKSET, JOILLA ON VAIKUTUKSIA TALOUSARVION
TULOPUOLEEN**

I OSA:

EUROOPAN UNIONIN AVARUUSOHJELMAVIRASTO

1. EHDOTUKSEN NIMI:

Ehdotus neuvoston päätökseksi laajan sopimuspaketin allekirjoittamisesta kahdenvälisten suhteiden lujittamiseksi, syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa.

2. BUDJETTIKOHDAT:

I osassa esitetään yksityiskohtaisesti rahoitusvaikutukset, joita aiheutuu Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruushjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä tehtävästä Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välisestä sopimuksesta, jäljempänä ’avaruushjelmavirastoa koskeva sopimus’. II osassa esitetään yksityiskohtaisesti rahoitusvaikutukset, joita aiheutuu muista laajaan pakettiin sisältyvistä sopimuksista, joissa määrätään Sveitsin rahoitusosuudesta eri virastoihin ja tietojärjestelmiin.

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- Momentti 04 10 01 – Euroopan unionin avaruushjelmavirasto (EUSPA) – ulkoiset käyttötarkoitukseensa sidotut tulot

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

- Momentti 04 10 01 – Euroopan unionin avaruushjelmavirasto (EUSPA) – hyväksytty talousarvio

3. RAHOITUSVAIKUTUKSET¹

- ☐ Ehdotuksella ei ole rahoitusvaikutuksia.
- ☐ Ehdotuksella ei ole rahoitusvaikutuksia menoihin, mutta sillä on rahoitusvaikutuksia tuloihin.
- ☒ Ehdotuksella on rahoitusvaikutuksia käyttötarkoitukseensa sidottuihin tuloihin.

¹ Kaikki tässä pääjaksossa mainitut vuosia 2026 ja 2027 koskevat luvut ovat suuntaa-antavia ja vastaavat tuoreimpia saatavilla olevia arvioita.

Vaikutukset ovat seuraavat:

miljoonaa euroa (kolmen desimaalin tarkkuudella)

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus tuloihin	XX kuukauden jakso alkaen pp/kk/vvvv (<i>tarvittaessa</i>)	Vuosi N (2026)
04 10 01	4 098 115	24 kk 1.1.2026 alkaen	4 098 115

Tulopuolen budjettikohta	2026	2027
04 10 01	4 098 115	4 185 977

Menopuolen budjettikohta	2026	2027
04 10 01	4 098 115	4 185 977

4. PETOSTENTORJUNTA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 325 artiklassa edellytetään, että komissio torjuu unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavia petoksia ja laitonta toimintaa. Petosten ehkäiseminen ja havaitseminen on näin ollen kaikkien komission yksiköiden yleinen velvollisuus niiden päivittäisessä työssä, johon liittyy varojen käyttöä.

Unionin varoihin liittyvät petokset ja sääntöjenvastaisuudet vaikuttavat erityisen haitallisesti komission maineeseen ja unionin politiikkojen täytäntöönpanoon. Komission nykyinen petostentorjuntastrategia (CAFS) (COM(2019) 196) hyväksyttiin 29. huhtikuuta 2019, ja se korvaa vuoden 2011 strategian. Se on toimintapolitiittinen asiakirja, jossa esitetään komission painopisteet petosten torjunnassa vuosien 2021–2027 monivuotinen rahoituskehys huomioon ottaen. Vuoden 2019 petostentorjuntastrategian päätavoitteina on 1) parantaa edelleen ”ymmärrystä petosmalleista, petosten tekijöiden profiileista ja systeemisistä haavoittuvuustekijöistä, jotka liittyvät EU:n talousarvioon kohdistuviin petoksiin” (tietojen keruu ja analysointi), ja 2) optimoida ”petostentorjunnan koordinointi, yhteistyö ja työnkulut erityisesti komission yksiköiden ja toimeenpanovirastojen keskuudessa” (koordinointi, yhteistyö ja prosessit). Strategiaan liittyy toimintasuunnitelma, jota tarkistettiin heinäkuussa 2023 ja jolla pyritään edeltäjänsä tavoin lujittamaan petosten torjunta kaikissa vaiheissa: ehkäiseminen, havaitseminen, tutkiminen ja korjaaminen.

Vuoden 2019 petostentorjuntastrategian peruseräatteen ja tavoitenormit ovat

- nollatoleranssi petoksille
- petostentorjunta sisäisen valvonnan olennaisena osana
- valvonnan kustannustehokkuus
- unionin henkilöstön ammatillinen luotettavuus ja pätevyys
- unionin varainkäytön avoimuus

- petosten ehkäisy ja erityisesti rahoitusohjelmiin liittyvien petosten ennaltaehkäisy
- tehokkaat tutkimusvalmiudet ja oikea-aikainen tiedonvaihto
- nopea korjaaminen (mukaan lukien petoksella saatujen varojen takaisinperintä ja oikeudelliset/hallinnolliset seuraamukset)
- hyvä yhteistyö sisäisten ja ulkoisten toimijoiden välillä, erityisesti unionin ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä ja kaikkien asianomaisten unionin toimielinten ja elinten osastojen kesken
- tehokas sisäinen ja ulkoinen viestintä petostentorjunnasta.

Avaruushjelmavirastoa koskevan sopimuksen 11 artikla ja Sveitsin osallistumista avaruushjelmaviraston toimintaan koskevan sopimuksen liite III sisältävät yksityiskohtaisia rahoitusmääräyksiä, jotka liittyvät Sveitsin osallistumiseen avaruushjelmaviraston toimintaan, myös määräyksiä petostentorjuntatoimenpiteistä. Liitteessä III esitetään tarvittavat yksityiskohtaiset tiedot ja menettelyt, ja sillä mahdollistetaan elinten moitteeton tehtävänhoito unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi (Euroopan komission henkilöstöön kuuluvat tai muut henkilöt, jotka ovat Euroopan komission, myös Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF), Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tai Euroopan syyttäjänviraston (EPPO), valtuuttamia). Unionin taloudellisia etuja on suojeltava oikeasuhteisilla toimenpiteillä. Niihin kuuluvat toimenpiteet, jotka liittyvät sääntöjenvastaisuuksien, myös petosten, ehkäisemiseen, havaitsemiseen, korjaamiseen ja tutkimiseen, menetettyjen, aiheuttomasti maksettujen tai epäasianmukaisesti käytettyjen varojen takaisinperintään ja tarvittaessa hallinnollisten seuraamusten määräämiseen.

Varainhoitoasetuksen mukaan unionin rahoitusta saavien henkilöiden ja yhteisöjen on toimittava täydessä yhteistyössä unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi, myönnettävä komissiolle, OLAFille ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimelle tarvittavat valtuudet ja varmistettava, että unionin varojen hoitamiseen osallistuvat kolmannet osapuolet myöntävät vastaavat oikeudet. Kuten avaruushjelmavirastoa koskevan sopimuksen 11 artiklan 4 kohdassa nimenomaisesti määrätään, tarkastuksia voidaan tehdä myös pöytäkirjan soveltamisen keskeyttämisen tai sopimuksen soveltamisen lopettamisen tai irtisanomisen jälkeen.

Avaruushjelmavirastoa koskevassa sopimuksessa annetaan OLAFille mahdollisuus tehdä Sveitsin valaliiton alueella hallinnollisia tutkimuksia, mukaan lukien paikalla tehtävät tarkastukset ja todentamiset, joiden kohteena on asianomaisen rahoitus sopimuksen osapuolena oleva Sveitsin oikeussubjekti tai Sveitsin oikeussubjektin kolmas osapuoli, joka osallistuu sopimusperusteisesti rahoitus sopimuksen täytäntöönpanoon asianomaisen rahoitus sopimuksen ja muun sovellettavan sopimuksen mukaisesti ja siinä laajuudessa kuin niissä määrätään. Suorittaessaan tehtäviään Sveitsin valaliiton alueella Euroopan komissio ja OLAF noudattavat toiminnassaan Sveitsin lakia.

Tarkastuksia voivat suorittaa unionin, erityisesti Euroopan komission ja Euroopan tilintarkastustuomioistuimen, toimihenkilöt tai muut Euroopan komission valtuuttamat henkilöt. Suorittaessaan tehtäviään Sveitsin valaliiton alueella Euroopan komissio tai muut Euroopan komission valtuuttamat henkilöt noudattavat toiminnassaan Sveitsin lakia.

Sveitsin viranomaiset tekevät sovellettavien kansainvälisen yhteistyön välineiden mukaisesti yhteistyötä niiden unionin tai jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa, joilla on toimivalta tutkia unionin taloudellisia etuja vahingoittavia rikoksia ja nostaa niistä syytteitä, mukaan lukien kyseisten rikosten tekijöiden ja niihin osallisten asettaminen syytteeseen ja saattaminen tuomittaviksi. Sovellettavien kansainvälisen yhteistyön välineiden mukaisesti toimitettuihin pyyntöihin voi tapauksen mukaan sisältyä EPPOn tutkinta- tai syytetoimiin liittyviä pyyntöjä.

Tämä mahdollistaa yhteistyön EPPOn kanssa unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin 5 päivänä heinäkuuta 2017 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2017/1371 säädetyllä tavalla.

Lisäksi avaruushjelmavirastoa koskevassa sopimuksessa määrätään tehokkaasta mekanismista, jolla varmistetaan komission päätösten täytäntöönpano Sveitsin valaliiton alueella.

5. MUUT HUOMAUTUKSET

Sveitsin vuotuinen rahoitusosuus EUSPAn rahoittamiseen muodostuu toiminnallisen rahoitusosuuden ja osallistumismaksun summasta, sellaisina kuin ne ovat määriteltynä avaruushjelmavirastoa koskevan sopimuksen 4 artiklassa ja liitteessä I.

Toiminnallinen rahoitusosuus perustuu jakoperusteeseen, joka määritellään Sveitsin markkinahintaisen bruttokansantuotteen (BKT) ja unionin markkinahintaisen BKT:n suhteena. Sovellettavat BKT:t ovat viimeisimmät Euroopan unionin tilastotoimistolta (Eurostat) saatavilla olevat luvut 1. tammikuuta sinä vuonna, jona vuotuinen maksu suoritetaan, ottaen asianmukaisesti huomioon tilastoalan yhteistyötä koskeva sopimus². Jos tätä sopimusta lakataan soveltamasta, Sveitsin BKT:n on oltava Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) toimittamien tietojen pohjalta vahvistettu BKT.

Toiminnallinen rahoitusosuus lasketaan soveltamalla jakoperustetta unionin vuotuisen hyväksytyyn talousarvioon kyseessä olevan vuoden asiaankuuluvassa yhdessä tai useammassa avustusta koskevassa unionin budjettikohdassa. Kaikki viitemäärät perustuvat maksusitoumusmäärärahoihin.

Vuotuinen osallistumismaksu on tietty prosenttiosuus vuotuisesta toiminnallisesta rahoitusosuudesta. Vuotuisen osallistumismaksun arvo on

- vuonna 2026: 2 %
- vuonna 2027: 3 %
- vuonna 2028 ja sitä seuraavina vuosina: 4 %.

Kaikki Sveitsin rahoitusosuudet tai unionilta saatavat maksut sekä maksettavien tai saatavien määrien laskenta suoritetaan euroina.

Euroopan komissio esittää Sveitsille rahoituspyynnöt, jotka vastaavat Sveitsin rahoitusosuutta. Sveitsi maksaa rahoituspyynnössä ilmoitetun määrän viimeistään 45 päivän kuluttua rahoituspyynnön vastaanottamisesta.

Jos rahoitusosuuden maksu viivästyy, Sveitsi suorittaa maksamattomasta määrästä viivästyskorkoa eräpäivästä alkaen. Saamisiin, joita ei ole maksettu eräpäivänä, sovelletaan Euroopan unionin virallisen lehden C-sarjassa julkaistua Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioihinsa soveltamaa korkoa, joka on voimassa erääntymiskuukauden ensimmäisenä kalenteripäivänä, tai joka on 0 prosenttia sen mukaan, kumpi näistä on korkeampi, korotettuna 3,5 prosenttiyksiköllä.

² Sopimus Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisestä yhteistyöstä tilastoalalla (EUVL L 90, 28.3.2006, s. 2)

II OSA: MUUT VIRASTOT JA TIETOJÄRJESTELMÄT

1. EHDOTUKSEN NIMI:

Ehdotus neuvoston päätökseksi laajan sopimuspaketin allekirjoittamisesta kahdenvälisen suhteiden lujittamiseksi, syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa.

2. BUDJETTIKOHDAT:

II osassa esitetään yksityiskohtaisesti rahoitusvaikutukset, joita aiheutuu laajaan pakettiin kuuluvista muista sopimuksista, joissa määrätään Sveitsin rahoitusosuudesta eri virastoihin ja tietojärjestelmiin, lukuun ottamatta Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välistä sopimusta Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä. I osassa esitetään yksityiskohtaisesti edellä mainitun sopimuksen rahoitusvaikutukset.

Sopimuksissa sisämarkkinoista, joihin Sveitsi osallistuu, terveysasioita koskevassa sopimuksessa ja avaruusohjelmavirastoa koskevassa sopimuksessa määrätään, että Sveitsi suorittaa rahoitusosuuksia unionin talousarvioon rahoittaakseen niiden virastojen ja elinten hallinnointia ja operatiivista toimintaa sekä niitä tietojärjestelmiä ja muita toimia, joihin sillä on pääsy kyseisten sopimusten perusteella. Joukko vakiomuotoisia rahoitusta koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä, joista on neuvoteltu, on sisällytetty erityisiin sopimuksiin. Ne eivät koske sopimuksia Sveitsin osallistumisesta Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan ja unionin ohjelmiin.

Yksityiskohtainen kuvaus rahoitusta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä on tämän asiakirjan kohdassa 5.

Tietojärjestelmät, joihin Sveitsi saa pääsyn ja joiden osalta sen on suoritettava rahoitusosuus sovittujen rahoitusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, ovat seuraavat:

- työnvälityspalvelujen eurooppalainen verkosto (Eures), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EU) 2016/589,
- sosiaaliturvatietojen sähköinen vaihtojärjestelmä (EESSI), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EY) N:o 883/2004 ja asetuksessa (EY) N:o 987/2009,
- moduulit, jotka sisältyvät sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmään (IMI), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EU) N:o 1024/2012, ja koskevat työntekijöiden lähettämistä, palveluja, ammattipätevyyttä, eurooppalaista ammattikorttia, säänneltyjä ammatteja ja yhteistä digitaalista palveluväylää,
- EudraGMDP-tietokanta, sellaisena kuin se on vahvistettuna ihmisille tarkoitettuja lääkkeitä koskevista yhteisön säännöistä annetussa direktiivissä 2004/27/EY,
- EUROPHYT-portaali, sellaisena kuin se on vahvistettuna 21 päivänä tammikuuta 1994 annetussa komission direktiivissä 94/3/EY,
- elintarvikkeita ja rehuja koskeva nopea hälytysjärjestelmä (RASFF), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EY) N:o 178/2002,
- terveys- ja kasvinsuojelusertifiointin alusta (TRACES), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EU) 2017/625,

- eläintautien tietojärjestelmä (ADIS), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EU) 2020/2002, sekä
- unionin tietokanta, sellaisena kuin se on vahvistettuna uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetussa direktiivissä (EU) 2018/2001.

Virastot, joihin Sveitsi saa pääsyn ja joiden osalta sen on suoritettava rahoitusosuuksia sovittujen rahoitusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, ovat seuraavat:

- tautien ehkäisyn ja valvonnan eurooppalainen keskus (ECDC), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EY) N:o 851/2004,
- Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen (EFSA), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EY) N:o 178/2002, sekä
- Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER), sellaisena kuin se on vahvistettuna asetuksessa (EU) 2019/942.

Olemassa olevat vaihtoehtoiset rahoituslähteet säilytetään. Jos tilanne muuttuu sopimusten elinkaaren aikana, olisi sovellettava vakionuotoisia rahoitusta koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä. Tämä koskee seuraavia tietojärjestelmiä ja virastoja:

- TACHOnet, joka vahvistetaan asetuksessa (EU) N:o 165/2014 ja komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2016/68,
- varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmä, joka vahvistetaan asetuksessa (EU) 2022/2371,
- Euroopan unionin lentoturvallisuusvirasto (EASA), joka on perustettu asetuksella (EU) 2018/1139, sekä
- sosiaaliturvan keskinäinen tietojärjestelmä (MISSOC).

Jotta voidaan ottaa huomioon se, että Sveitsillä ei ole pääsyä energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston (ACER) toimintaan, joka ei kuulu sähkösopimuksen soveltamisalaan, Sveitsin vuotuinen toiminnallinen osuus ACERIin lasketaan sellaisen vuotuisen viitemäärän perusteella, joka vastaa 85:tä prosenttia unionin vuotuisen hyväksytyn talousarvion määrästä asiaankuuluvassa yhdessä tai useammassa avustusta koskevassa unionin budjettikohdassa.

Nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen (2021–2027) puitteissa Sveitsiltä ei vaadita rahoitusosuutta varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmän rahoittamiseen edellä mainittujen rahoitusta koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti. Sen sijaan sen rahoitusosuus katetaan sen rahoitusosuuksilla ECDC:n ja EU4Health-ohjelman rahoittamiseen, koska nämä ovat varhaisvaroitus- ja reagointijärjestelmän kaksi rahoituslähdetä nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen puitteissa.

Sveitsin rahoitusosuuksien tarkkaa vaikutusta talousarvioon ei voida määrittää tämän asiakirjan laatimishetkellä, koska Sveitsi aloittaa niiden suorittamisen vasta kyseisten sopimusten tultua voimaan ja koska sopimusten voimaantulo riippuu siitä, täyttääkö Sveitsi tietyt perustuslailliset velvoitteet. Tämä prosessi voi kestää useita vuosia, mikä saattaa merkitä sitä, että sopimukset eivät tule voimaan nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen aikana.

On kuitenkin aiheellista kuvata, miten rahoitusta koskevat yksityiskohtaiset säännöt voisivat vaikuttaa talousarvioon, koska sovitut rahoitusjärjestelyt tuottavat toistuvan tulovirran unionin talousarvioon ja koska vakiomääräykset tarjoavat mallin Sveitsin rahoitusosuuksille sellaisten mahdollisten muiden virastojen tai tietojärjestelmien hallinnointiin ja toimintaan, joihin Sveitsi saa pääsyn jatkossa. Mainitut määrät kuvastavat vuoden 2024 talousarvion rahoitusta

koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä, jotka toimivat vertailukohtana rahoitusjärjestelyistä ja maksuehdoista käydyissä neuvotteluissa.

- **Tietojärjestelmät**

Työväilypalvelujen eurooppalainen verkosto (Eures)

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- R 6 1 2 0 – Euroopan sosiaalirahasto plus – Käyttötarkoitukseensa sidotut tulot

Tulot kohdennetaan seuraaviin budjettikohtiin (luku/momentti/alamomentti):

Momentti 07 02 04 – ESR+ – Työllisyyden ja sosiaalisen innovoinnin toimintaloikka (EaSI) ja

- Momentti 07 10 09 – Euroopan työviranomaisen (ELA): Eures-alustaan liittyvät menot

Sosiaaliturvatietojen sähköinen vaihtojärjestelmä (EESSI)

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- 6 1 2 0 – Euroopan sosiaalirahasto plus – Käyttötarkoitukseensa sidotut tulot
- R 6 6 3 0 – Pilottihankkeet, valmistelutoimet, institutionaalisiin oikeuksiin perustuvat toimet ja muut toimet

Tulot kohdennetaan seuraaviin budjettikohtiin (luku/momentti/alamomentti):

- Momentti 07 02 04 – ESR+ – Työllisyyden ja sosiaalisen innovoinnin toimintaloikka (EaSI);
- Alamomentti 07 20 03 01 – Työntekijöiden vapaa liikkuvuus, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen ja toimenpiteet siirtolaisten, myös kolmansista maista tulevien siirtolaisten, hyväksi

Sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä (IMI)

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- 6 0 3 0 – Sisämarkkinaohjelma – Käyttötarkoitukseensa sidotut tulot

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

- Alamomentti 03 01 01 01 – Sisämarkkinaohjelman tukimenot (03 01 01 01 02)

EudraGMDP

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- 6 6 2

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

- 06 10 03 01 – Unionin rahoitusosuus Euroopan lääkevirastolle

EUROPHYT, iRASFF, TRACES, ADIS

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- 60 30

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

- Momentti 03 02 06 – Ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden korkean tason edistäminen

Direktiivissä (EU) 2018/2001 vahvistettu unionin tietokanta

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- 6 6 8 – Muut maksut ja palautukset – Käyttötarkoitukseensa sidotut tulot

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

- 02 20 04 02 – Eurooppalaisen energiapolitiikan ja energian sisämarkkinoiden tukitoimet

- **Virastot**

Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus (ECDC) ja Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen (EFSA)

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- 6 6 2

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

- Momentti 06 10 01 – Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus
- Momentti 06 10 02 – Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen

Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER)

Tulopuolen budjettikohta (luku/momentti/alamomentti):

- 06 06 08 – Erillisvirastot – Käyttötarkoitukseensa sidotut tulot

Tulot kohdennetaan seuraavaan budjettikohtaan (luku/momentti/alamomentti):

- Momentti 02 10 06 – Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER)

3. RAHOITUSVAIKUTUKSET

- ☐ Ehdotuksella ei ole rahoitusvaikutuksia.
- ☐ Ehdotuksella ei ole rahoitusvaikutuksia menoihin, mutta sillä on rahoitusvaikutuksia tuloihin.
- ☒ Ehdotuksella on rahoitusvaikutuksia käyttötarkoitukseensa sidottuihin tuloihin.

Vaikutukset ovat seuraavat:

- **Tietojärjestelmät**

Työväilytyspalvelujen eurooppalainen verkosto (Eures)

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
R 6 1 2 0	999 897

Toteutuksen jälkeen	
Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
R 6 1 2 0	999 897
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
07 02 04 07 10 09	999 897

Sosiaaliturvatietojen sähköinen vaihtojärjestelmä (Electronic Exchange of Social Security Information, EESSI)

Tulopuolen budjettikohdat	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
R 6 1 2 0 R 6 6 3 0	227 136

Toteutuksen jälkeen	
Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
R6 1 2 0 R 6 6 3 0	227 136
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
07 02 04 07 20 03 01	227 136

Sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä (IMI)

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
06 00 03 00	96 346

Toteutuksen jälkeen	
Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
06 00 03 00	96 346
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
Alamomentti 03 01 01 01 (03 01 01 01 02)	96 346

EudraGMDP

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
6 6 2	6 525

Toteutuksen jälkeen	
Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
6 6 2	6 525
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
06 10 03 01	6 525

EUROPHYT, iRASFF, TRACES, ADIS

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
6 0 3 0	727 804

Toteutuksen jälkeen	
---------------------	--

Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
6 0 3 0	727 804
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
Momentti 03 02 06	727 804

Direktiivissä (EU) 2018/2001 vahvistettu unionin tietokanta

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
06 06 08	875 000

Toteutuksen jälkeen	
Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
06 06 08	875 000
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
02 20 04 02	875 000

- Virastot**

Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus (ECDC)

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
6 6 2	3 670 862

Toteutuksen jälkeen	
Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
6 6 2	3 670 862
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
Momentti 06 10 01	3 670 862

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomainen (EFSA)

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
6 6 2	7 755 340

Toteutuksen jälkeen	
Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
6 6 2	7 755 340
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
Momentti 06 10 02	7 755 340

Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyövirasto (ACER)³

Tulopuolen budjettikohta	Vaikutus vuotuisiin tuloihin (Arvio 2024)
06 06 08	981 805

³ Sellaisen vuotuisen viitemäärän perusteella, joka vastaa 85:tä prosenttia unionin vuotuisen hyväksytyn talousarvion määrästä asiaankuuluvassa yhdessä tai useammassa avustusta koskevassa EU:n budjettikohdassa.

Toteutuksen jälkeen	
Tulopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset tulot
6 06 08	981 805
Menopuolen budjettikohta	Arvioidut vuotuiset menot
02 10 06	981 805

4. PETOSTENTORJUNTA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 325 artiklassa edellytetään, että komissio torjuu unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavia petoksia ja laitonta toimintaa. Petosten ehkäiseminen ja havaitseminen on näin ollen kaikkien komission yksiköiden yleinen velvollisuus niiden päivittäisessä työssä, johon liittyy varojen käyttöä.

Unionin varoihin liittyvät petokset ja sääntöjenvastaisuudet vaikuttavat erityisen haitallisesti komission maineeseen ja unionin politiikkojen täytäntöönpanoon. Komission nykyinen petostentorjuntastrategia (CAFS) (COM(2019) 196) hyväksyttiin 29. huhtikuuta 2019, ja se korvaa vuoden 2011 strategian. Se on toimintapoliittinen asiakirja, jossa esitetään komission painopisteet petosten torjunnassa vuosien 2021–2027 monivuotinen rahoituskehys huomioon ottaen. Vuoden 2019 petostentorjuntastrategian päätavoitteina on 1) parantaa edelleen ”ymmärrystä petosmalleista, petosten tekijöiden profiileista ja systeemisistä haavoittuvuustekijöistä, jotka liittyvät EU:n talousarvioon kohdistuviin petoksiin” (tietojen keruu ja analysointi), ja 2) optimoida ”petostentorjunnan koordinointi, yhteistyö ja työnkulut erityisesti komission yksiköiden ja toimeenpanovirastojen keskuudessa” (koordinointi, yhteistyö ja prosessit). Strategiaan liittyy toimintasuunnitelma, jota tarkistettiin heinäkuussa 2023 ja jolla pyritään edeltäjänsä tavoin lujittamaan petosten torjunta kaikissa vaiheissa: ehkäiseminen, havaitseminen, tutkiminen ja korjaaminen.

Vuoden 2019 petostentorjuntastrategian peruseriaatteen ja tavoitenormit ovat

- nollatoleranssi petoksille
- petostentorjunta sisäisen valvonnan olennaisena osana
- valvonnan kustannustehokkuus
- unionin henkilöstön ammatillinen luotettavuus ja pätevyys
- unionin varainkäytön avoimuus
- petosten ehkäisy ja erityisesti rahoitusohjelmiin liittyvien petosten ennaltaehkäisy
- tehokkaat tutkimusvalmiudet ja oikea-aikainen tiedonvaihto
- nopea korjaaminen (mukaan lukien petoksella saatujen varojen takaisinperintä ja oikeudelliset/hallinnolliset seuraamukset)
- hyvä yhteistyö sisäisten ja ulkoisten toimijoiden välillä, erityisesti unionin ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä ja kaikkien asianomaisten unionin toimielinten ja elinten osastojen kesken

- tehokas sisäinen ja ulkoinen viestintä petostentorjunnasta.

5. MUUT HUOMAUTUKSET

Sveitsin vuotuinen rahoitusosuus tietojärjestelmien ja virastojen rahoittamiseen muodostuu toiminnallisen rahoitusosuuden ja osallistumismaksun summasta.

Toiminnallinen rahoitusosuus perustuu jakoperusteeseen, joka määritellään Sveitsin markkinahintaisen bruttokansantuotteen (BKT) ja unionin markkinahintaisen BKT:n suhteena. Sovellettavat BKT:t ovat viimeisimmät Euroopan unionin tilastotoimistolta (Eurostat) saatavilla olevat luvut 1. tammikuuta sinä vuonna, jona vuotuinen maksu suoritetaan, ottaen asianmukaisesti huomioon tilastoalan yhteistyötä koskeva sopimus⁴. Jos tätä sopimusta lakataan soveltamasta, Sveitsin BKT:n on oltava Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) toimittamien tietojen pohjalta vahvistettu BKT.

Virastojen osalta toiminnallinen rahoitusosuus lasketaan soveltamalla jakoperustetta unionin vuotuisen hyväksyttävään talousarvioon kyseessä olevan vuoden asiaankuuluvassa yhdessä tai useammassa avustusta koskevassa unionin budjettikohdassa. Toiminnallinen rahoitusosuus tietojärjestelmiin ja muihin toimiin lasketaan soveltamalla jakoperustetta kyseessä olevan vuoden asiaankuuluvaan talousarvioon sen mukaisesti, mitä talousarvion toteuttamista koskevissa asiakirjoissa (kuten työohjelmissa tai sopimuksissa) esitetään. Kaikki viitemäärät perustuvat maksusitoumusmäärärahoihin.

Vuotuinen osallistumismaksu on 4 prosenttia vuotuisesta toiminnallisesta rahoitusosuudesta.

Kaikki Sveitsin rahoitusosuudet tai unionilta saatavat maksut sekä maksettavien tai saatavien määrien laskenta suoritetaan euroina.

Euroopan komissio ilmoittaa Sveitsille viimeistään 16. huhtikuuta varainhoitovuonna seuraavat Sveitsin osallistumista koskevat tiedot:

- unionin vuotuisen talousarvion maksusitoumusmäärärahojen määrät kyseessä olevan vuoden asiaankuuluvassa yhdessä tai useammassa avustusta koskevassa unionin budjettikohdassa kunkin viraston osalta, sekä kyseessä olevan vuoden hyväksyttävään unionin talousarvioon liittyvät maksusitoumusmäärärahojen määrät tietojärjestelmien asiaankuuluvan talousarvion osalta,
- osallistumismaksun määrä,
- virastojen osalta vuonna N+1 talousarviositoumusten määrät maksusitoumusmäärärahoille, jotka on hyväksytty vuonna N asiaankuuluvassa yhdessä tai useammassa avustuksia koskevassa unionin budjettikohdassa, suhteessa unionin vuotuisen talousarvion asiaankuuluvissa avustusta koskevissa unionin budjettikohdissa vuodelle N.

Euroopan komissio esittää talousarvioesityksensä perusteella arvion edellä mainituista tiedoista mahdollisimman pian ja viimeistään varainhoitovuoden 1 päivänä syyskuuta.

Euroopan komissio esittää Sveitsille rahoituspyynnöt, jotka vastaavat Sveitsin rahoitusosuutta sellaista kutakin virastoa, tietojärjestelmää ja muuta toimintaa varten, johon Sveitsi osallistuu. Sveitsi maksaa rahoituspyynnössä ilmoitetun määrän viimeistään 60 päivän kuluttua rahoituspyynnön esittämisestä.

⁴ Sopimus Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisestä yhteistyöstä tilastoalalla (EUVL L 90, 28.3.2006, s. 2)

Sveitsi voi kussakin rahoituspyynnössä suorittaa erillisiä maksuja kunkin viraston, tietojärjestelmän tai muun toiminnan osalta.

Jos rahoitusosuuden maksu viivästyy, Sveitsi suorittaa maksamattomasta määrästä viivästyskorkoa eräpäivästä alkaen.

Saamisiin, joita ei ole maksettu eräpäivänä, sovelletaan Euroopan unionin virallisen lehden C-sarjassa julkaistua Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioihinsa soveltamaa korkoa, joka on voimassa erääntymiskuukauden ensimmäisenä kalenteripäivänä, tai joka on 0 prosenttia sen mukaan, kumpi näistä on korkeampi, korotettuna 3,5 prosenttiyksiköllä.